

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Mishnayot

‘im perushe ... Rabenu ‘Ovadyah mi-Berçinorah ve-Tosfot Yom Tōv ...
Ve-elū nitosfu ... kol ḥilufe girsa’ot, mar’eh meqomot ba-Rambam u-ve-Ṭur
ve-Sh.‘A ... u-mar’eh meqomot ba-Shas

Seder Mo‘ed

**Berçinorah, ‘Ovadyah ben-Avraham mi-
Dihrenfurt, 543 [1782 oder 1783]**

הנשה שאר תכסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11110

הלנות בעיר כ"ק צבריותא . שפירש שיוצאות ורועות חוץ לתחום . וצאות ולנות בתוך התחום , ונמצא שהן מוכנות להלנות באפר . פירש הרמב"ם שם הכפרים והערות מפרש כמו ותרענה באלו (בראשית ב"א) . ורועה לומר שהם חוץ לתחום . כדאיתא צבריותא והעעם מפני שהן מוקלים ואין דעת אנשי העיר עליהן . וכבר כתבתי במשנה ג' פרק ד' דב"ס טוב קיימא לן דמוקלה אסור . ומיהו מהבא ליכא ראיא דהא איכא ליטנא בצמרא . דאפילו רבי שמעון מודה משום דהוה כנרוגרות ומוקלים . (כמ"ש במשנה ז' פרק דלעיל) דמאכו בידים :

הלנות בעיר . מבריות הלנות באפר : צמות הללו לפלוגי . ופלוגי . דכין לאדם שלא בפניו :

מליק מסכת ביצה

כלוק מסכת ביצה

מליק מסכת ביצה

פתב הרמב"ם אחר שהשלים חטועות . ודברים המיוחדים בכל יום טוב . דבר עכשיו במועד הנשאר לו . והוא ראש השנה . עד כאן . ובספר יוחסין . בשם רב שרירא גאון . בתר יום טוב . הנין מסכת ראש השנה . כי יחידי דליתני בתריה תענית משום דאחר ראש השנה זמן רביעה . וזמן זריעה . וכבר ענינא רבנו .

מסכת ראש השנה

מסכת ראש השנה

פרק א למלכים כתב הר"ב דכתוב ויהי בשמונים שנה וגו' . מקיש מלכות שלמה כו' שהרי המקרא הוא מגה שנה זו . שנת ת"ק ליציאת מצרים ושנת ד' לתולד שלמה . רש"י . ו"ש הר"ב מה יציאת מצרים מניסן . והוא גופה דמ"ח ניסן מניסן לה' יליף לה מקראי בגמ' . מ"ש הר"ב ואם עמד מלך באדר . כו' למלכי ישראל אסברה לה . דכהו קיימינן השתא . ומ"ש וכתב לו הסופר בניסן . שלאחר י"ג חדש . דאלו בניסן שלאחר אדר . וכתב של שנה ראשונה . אף על פי שלפי האמת היא שנה השנייה . ליכא לייחס למטרף לקוחות שלא כדון שכיון שזה המלך לא מלך שום ניסן . לפי זה הניסן . ושם המלך הרי כתוב בשטר . ונמצא שלא יוכל לטרוף שום לקוחות . אלא שלקחו אחר הניסן שמלך זה המלך . ולאותן כדון הוא טורף . ומה שכתב לסיכך קנסוהו וכו' ולא גבי ממשעבדי . עיין בפירוש הר"ב במשנה ה' פרק בתרא דשביעית : ולרגלים ז"ש הר"ב ור"ש אומר . כלומר ור"ש הוא והכ"א איתא בגמרא עד שיעברו עליו שלש רגלים כסדרן כו' . ופסק הלכה כו' ומשיעברו עליו שלש רגלים . עובר בכל תאחר . מסקינן בגמרא משום דאהדרינהו קרא לכולהו רגלים בפרשת חג הסוכות אע"ג דכבר כתביהו מעקרא אלא ש"מ לכל תאחר . דלא מפרש קרא בהיזמנא קאי בכל תאחר ומשום הכי אהדרינהו . לאשמועינן דכיון שעברו עליו שלש רגלים עוברי . ארבי שמעון סובר דאף על גב דאהדרינהו לכל תאחר . לא הוה צריך למונני חג הסוכות . דעליה קאי . אלא לומר שזה אחרון . דכסדרן בעינן :

פרק א ארבעה ראשי שנים הם . באחד בניסן . ר"ה למלכים . ולרגלים . באחד . כלומר דתנן לקמן בסמוך . באחד בנשתי ראש השנה לשנים . כלומר לשנים של מלכי אומות העולם . ונפקא מינה . לפי שרגילין למנות זמן שטרות לשנות המלך . משהיה שעמד בה . משום שלום מלכות . ואם עמד מלך באדר . וכתב לו הסופר בניסן שלאחר שלשה עשר חדש . ניסן של שנה שניה . כיון דניסן ראש השנה למלכים . הוה ליה שטר מוקדם ופסול . משום דהאי ניסן של שנה שלישית הוא . ושטריו חוב המוקדמים פסולים . לפיכך נמצא טורף לקוחות . שלקחו השדה מן הלוח . בין זמנו של שטר . לזמן ההלוואה . שלא כדון . שהרי קדמה מכירה להלוואה . לפיכך קנסוהו לאבדו גם זממן ההלוואה ואילך ולא גבי ממשעבדי : ולרגלים . הכי קאמר . רגל שבו . שהוא פסח ראש השנה לרגלים . לענין הנודר שאם עברו שלשה רגל ס משנדר . ולא קיים נדרו . עובר על כל תאחר . ורבי שמעון אומר שאינו עובר על כל תאחר עד שיעברו עליו שלש רגלים כסדרן . וחג המצות תחלה . כמו שהן סדורים במקרא (דברי יו"ט) . בחג המצות . ובחג השבועות . ובחג הסוכות . ופסק ההלכה משיעברו עליו רגל אחד בלבד . ולא הביא נדרו . עובר בעשה . דכתוב (שם י"ב) וצאת שמה והצאתם שמה עולותיכם וגומר . רגל שאתה בא . אתה צריך להביא . ומשיעברו עליו שלש רגלים . עובר על כל תאחר . ואין הלכה כרבי שמעון דבעי שלש רגלים כסדרן :

פרק א ארבעה ראשי שנים הם : למלכים . מלכי ישראל מניסן להם מניסן . שאם מלך מלך בשבט . או באדר . משהגיע ניסן כלתה לו שנה . ומחילין למנות לו שנה שניה . ומקרא נפקא לן דמניסן מניסן להו דכתוב (מ"ב י"א ו') ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לנצח בני ישראל מארץ מצרים . בשנה הרביעית בחדש זיו . הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל יוקיש מלכו שלמה ליציאת מצרים . מה יציאת מצרים מניסן מניסן לה . אף למלכות שלמה מניסן מניסן לה . ולמלכי אומות העולם מניסן מתשרי . והיינו דתנן לקמן בסמוך . באחד בנשתי ראש השנה לשנים . כלומר לשנים של מלכי אומות העולם . ונפקא מינה . לפי שרגילין למנות זמן שטרות לשנות המלך . משהיה שעמד בה . משום שלום מלכות . ואם עמד מלך באדר . וכתב לו הסופר בניסן שלאחר שלשה עשר חדש . ניסן של שנה שניה . כיון דניסן ראש השנה למלכים . הוה ליה שטר מוקדם ופסול . משום דהאי ניסן של שנה שלישית הוא . ושטריו חוב המוקדמים פסולים . לפיכך נמצא טורף לקוחות . שלקחו השדה מן הלוח . בין זמנו של שטר . לזמן ההלוואה . שלא כדון . שהרי קדמה מכירה להלוואה . לפיכך קנסוהו לאבדו גם זממן ההלוואה ואילך ולא גבי ממשעבדי : ולרגלים . הכי קאמר . רגל שבו . שהוא פסח ראש השנה לרגלים . לענין הנודר שאם עברו שלשה רגל ס משנדר . ולא קיים נדרו . עובר על כל תאחר . ורבי שמעון אומר שאינו עובר על כל תאחר עד שיעברו עליו שלש רגלים כסדרן . וחג המצות תחלה . כמו שהן סדורים במקרא (דברי יו"ט) . בחג המצות . ובחג השבועות . ובחג הסוכות . ופסק ההלכה משיעברו עליו רגל אחד בלבד . ולא הביא נדרו . עובר בעשה . דכתוב (שם י"ב) וצאת שמה והצאתם שמה עולותיכם וגומר . רגל שאתה בא . אתה צריך להביא . ומשיעברו עליו שלש רגלים . עובר על כל תאחר . ואין הלכה כרבי שמעון דבעי שלש רגלים כסדרן :

א"ט ז"א

ראש השנה למעשר בהמה שאין מעשרים מן הנולדים בשנה זו על הנולדים בחזרתה דכתיב וברבי"ד עשר תעשר בשני מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה ואמר קרא שנה שנה ולא משנה זו על של חזרתה ור' אליעזר ור' שישון אומרים בא' בתשרי

כיון דאתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן דה' שלו תשרי אף מעשר בהמה ר"ה שלו תשרי ואין הלכה כר"א ור"ט דתמרי בא' בתשרי ות"ק סבר כיון דאתקש מעשר בהמה למעשר דגן דכתיב עשר תעשר

מה דגן סמוך לגמרו עשורו שהרי ר"ה שלו תשרי והוא סמוך לגמרו שכל ימות החמה עומד בגורן להתיבש אף מעשר בהמה נמי סמוך לגמרו עשורו דהיינו אחד באלול שהחמות יולדות באב שאז נגמר זמן עבודתו דהכי ילפינן מקרא דכתיב (תהלים ס"ה) לבשו כרים הגאון ועמקים יעטפו בר' אימתי לבשו כרים הגאון כלומר שמתלבשים מהאזנים העולים עליהם ומתעברות בזמן שמתקיים יעטפו בר' דהיינו באדר שהזריעה נומחות וזכרת יפה ויולדות באב דזמן עבודה של בהמה דקה ה' חדשים הלכך ר"ה של מעשר בהמה [בא'] בשול סמוך לגמרו לשנים לשני מלכי אומות העולם כדפריש' מן הקורא ולשמיטין וליוצלות משכנכס תשרי אסור לחרוש ולזרוע שהם שתי שבתות לקליטה שהנטיעה נקלעת בשתי שבתות ושלישים יום אחר הקליטה להחשב שנה שלשים יום בשנה חשבים שנה הרי א"ה יום כשיגיע אחד בתשרי מוהין לה שנה שניה משנות הערלה ולתשרי של שנה האחרות מוהין לה שנה שלישית ולאחר שנה שלישית כשיגיע אחד בתשרי של שנה רביעית אס חנטו בנטיעה זו פירות עדיין הם אסורים משום ערלה שאע"פ שתשרי ר"ה לנטיעה ט"ז בשבט ר"ה לאילן וזה כבר נעשה אילן לפיכך אין שתי מתחדשת לאלת מידו ערלה עד ט"ז בשבט ומשם ואילך אס יחנטו בו פירות הם תורת רבעי עליהן לאכלן בירושלים ובט"ז בשבט לשנה הבאה ילאו מידו רבעי פירות החוגטים בה מכאן ואילך ולירקות

באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ר' אליעזר ור' שמעון אומרים בא' בתשרי באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליוצלות לנטיעה ולירקות

באחד באלול ר"ה כו' עיין במפרק בתרא דזכורות ומ"ט הר"ב דאמר קרא שנה שנה כו' ע"ש בפירושו במשנה א' ומ"ט עליו נס"ד לביעשר בהמה פ' הר"ב דכתיב עשר תעשר וכו' והוא סמוך לגמרו כו' והאייגמרו היינו שנגמר להתחייב במעשר שאין

א נכרות כו' ב פיי פ"ו מה נכרות הל' ו' מה שמיטת הל' ו' ס' ופ' ס' ד' ה חיי טעם ס' ח' ע"ג טעם סוד י"ד ס' רב"ד כ"ד

וגראה שבפירש"י שלפניהם לא היה כתוב זה הלשון שכל ימות וכו' ומפני כן הוצרכו לפרש בדבור שאחר זה דנקפא לן דתשרי ר"ה למעשר מג"ש דשנה שנה ולכך נדחקו גם בזה ומ"ט סר"ב דזמן עבודה של בהמה דקה ה' חדשים בגמ' וא"ת אשכחן זמן עישור בהמה דקה זמן עישור בהמה גסה דיוולדות לתשעה חדשים כדתנן בפ"ק דזכורות דף ח' מנא ידעינן וי"ל דזמן לידת הבסות נמו באב היא אלא שזמן עבודת קדים ד' חדשים לזמן עבודת של הדקות וא"ת קדמי ויולדו קודם אב מ"מ אין מאחרין כי כן שמעתי דמן אלול ואילך אין יולדות עד שבט ואדר רבי אליעזר ור"ש אומרים בא' בתשרי וד' ראשי שנים לדברי הכל לר"ש דבעי שלשה רבגלים כסדרן דל מעשר בהמה ולדפליגי עליה דל רבגלים גמ' דף ג' מסיק ליה מקראי דכתיב (נחמיה א') דברי נחמיה בן חכליה ויחי בחדש כסלו שנת עשרים וכתוב (שם ב') ויחי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחששתא המלך מדקאי בכסלו וקרי ליה שנת עשרים וקאי בניסן וקרי שנת עשרים מכלל דר"ה לאו ניסן וכתבו התו' והואיל ואפיקתיה מניסן אוקמיה אתתשרי דאשכחן דהוי ר"ה לכמה דברים

ולשמיטין דכתיב (ויקרא ב"ח) ובשנה השביעית שבת שבתו יהיה לארץ וגמר שנה שנה מתשרי דכתיב (דברים י"א) מראשית השנה ואין דגין שנה משנה דניסן דכתיב ביה (שמות י"ב) ראשון הוא לכם לחדשי השנה דהתם שנה שיש עמה חדשים גמרא: לנטיעה דכתיב (ויקרא

י"ט) שלש שנים ערלים וכתוב (שם) ובשנה הרביעית ויליף שנה שנה התשרי גמ' ומ"ט הר"ב אס נטעי אילן מ"ה יום שמיטת שנים הנטיעה חונה מכלל ימי הקליטה וכתב הרמב"ם בפ"ט מהל' נטע רבעי הנוטע אילן מאכל בט"ז באב כו' שנתלא עוד ט"ז יום נגאב וכ"ט יום של אלול הרי מ"ד יום מלכד יום הנטיעה ומ"ט שלשים יום בשנה חשבים שנה יליף בגמרא מדכתיב (בראשית ח') בראשון באחד לחדש מדאכתי יום אחד הוא דעיייל בחדש וקא קרו ליה חדש דכתיב באחד לחדש שנת יום א' בחדש חשיב ליה חדש [ומדיוס א' בחדש חשוב חדש] שלשים יום בשנה חשובה שנה דחדש נמנה בימים דכתיב (בבב"ב י"א) חדש ימים ואחד ממנו חשיב חדש הכי נמי שנה שנתה בחדשים דכתיב (שם ת"ב) לחדשי השנה הכי נמי אחד ממנו חשיב שנה ומ"ט ה' ולאחר שנה שלישית כו' עדיין הם אסורים משום ערלה כו' ואי קשיא הא במרי לכו שלש שנים דערלים מסיק לה בגמרא מדכתיב ובשנה הרביעית ובשנה החמישית שמיטת שבת ערלה כו' ועדיין אסורה משום ערלה ופשיטתא שנתו שני ועדיין אסורה משום רבעי ומה שכתב עד ט"ז בשבט אפ"ה כבית הלל ולירקות

ה בעליר לישנא דקרא [תהלים י"ב ז'] אמרות ה' אמרות
 טהורות כסף כרוף בעליל לארץ שפירושי
 גלוי לכל גמרא: ר' ועבבן ר"ע בלוד ובסוף פ"ה דשבת
 דתמן פרהו של רחב"ע היתה יונאה כו' ומכרס הר"ב דלא סלו
 היתה אלא של שכנתו כו' .

א לפי כו' חיי'
 ב כאלה שכתב קול
 ג חזון ע"ה ס'
 ד כו' ע'
 ה כו' חיי' פנ'
 ו כו' ח'
 ז כו' חיי' פנ'
 ח כו' חיי' פנ'
 ט כו' חיי' פנ'
 י כו' חיי' פנ'

וכשהיה בית המקדש קיים . מחללין אף
 על כלן . מפני תקנת הקרבן : ה' בין
 שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל .
 מחללין עליו את השבת . רבי יוסי אומר .
 אם נראה בעליל . אין מחללין עליו את
 השבת : ו' מעשה שעברו וותר מארבעים
 וזוג עבבן רבי עקיבא בלוד . שלחלו רבין
 גמליאל אם מעבב ארזה את הרבים .
 גמצאת מכשילין לעתיד לבא : ז' אב ובנו
 שראו את החדש . ילכו לא שמצמרפין
 זה עם זה . אלא שאב יפסל אחד מהן .
 יצטרף השני עם אחר . ר' שמעון אומר אב
 ובנו . וכל הקרובין כשרין לעדות החדש .
 א' ר' יוסי . מעשה בטוביה הרופא . שראה
 את החדש בירושלים . הוא ובנו ועברו
 משוחרר . וקבלו הכהנים אותו . ואת בנו .
 ופסלו את עברו . ובשבאו לפני בית דין
 קבלו אותו . ואת עברו . ופסלו את בנו :
 ה' אלו הן הפסולין . המשיח בקוביא .
 ומלוי ברביית . ומפריחי יונים . וסוחר
 שביעית . ועבדים .

כדאיתא בגמ' כו' ש ס' בס"ד .
 ולשיבך יש לתווה דהא הכא
 תניא : אמר רבי יודא ח"ו שר"ע
 עכבן . אלא שומר (כך שמו)
 ראשה של גדר עכבן ושלח ר"ג
 והרדיו מגדולתו ולמה לא פירש
 כן הר"ב . וכו' . דההם שאני
 דמסנה עמיה מוכח כן שכן
 דייקתן התם בגמ' מדקתני
 פרתו וכי פרה אחת היתה לו כו'
 כו' ש ס' בס"ד . אבל הכא שאין
 שום משמעות במסנה המוכח על
 שלא ר"ע עכבן לא פירש כן שהרי
 אפשר דתנא דמתניתין אה"נ
 דפלגי על רבי יודא . וכיוצא
 ב' דהמנא פלוגתא עם רבי יודא .
 דת"ק אמר עקביה כהנהי וכו' .
 יודא ח"ו עקביה כהנהי וכו' .
 במסנה ו פ"ה דעדות . וכן
 מוכח בירושלמי דאמר אמתניתין
 נופסי סהן ארבעים זוג . אבל אם
 היה זוג אחד לא היה מעכבו
 ומייתני נמי להא דר"י ח"ו כו' .
 משמע ודאי מדיכוי טעיה
 להתניין דם ל דמטני' כמו שה'
 שנויה כך ס"ל למנא דמתני' :
 ושחא יהיה אכל אחד מהם בזמן העמיד עדות מופיל בירח א'
 וימנע כו' . רמב"ם : ז' שאם יפסל אחד מהן פירש'
 יכש ל בפיו כשידקוהו כדלקמן והרמב"ם כתב בס"ב מהלכות
 ק"ה טאם יונא אחד מהן פסול מפני שהוא גולן וכיוצא בו משאר הפסולות : כ"ב הר"ב ורבין כו'
 מסורה לכס כו' כמותכס . מסיים רש"י שיקבלו העדות ויקדשו החדש : ופסלו' ה'ת עבדו סברי לה כו' ש דמוכסיר בקרוב
 ודרשו נמי כשרים ומיורסי' למעוטי גר ומזמר כדדרשין מאתך בדומין לך במסנה ב' פ"ד דסנהדרין . תוס' :
 ח ארו הן הפסולין : פי' מדרבנן דאי מדאורייתא כל העובר עברה שיש בה מלקות וכו' . כדפסק הר"ב במסנה ג' פ"ג
 דסנהדרין וא"כ (לכ"ע) ג' ה"ל ליתני דכתיב בהדיא (שמות כ"ג) אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס . והא
 קמ"ל . דאע"פ שהן כשרים מן הקורה פסולים לעדות החדש : ר' מישחק בקוביא . פי' הר"ב ממעט אסמכתא דלא קניא
 והריהו ג' לנים מדרבנן דמדאורייתא אינו קרוי גולן אלא החוטף מיד איש כדכתיב (שמואל ב' ב"ג) ויגזול את החנית מיד המצרי
 כ"כ רש"י . ולפסק הלכה שוכרתי דכל עובר עברה כו' פסול י"ל כו' שח' דניין דמדעתו נותן לא נחשב בעינו כגול . ע"כ .
 ובג' דסנהדרין כתב הר"ב טעם אחר שכן ס' בגמ' . חולק רב ששק על זה הטעם דהכא וסובר דכל כה"ג לאו אסמכתא היא
 ואיכא בנייהו דגמר אומנות אחריתי . ושם כס' קר"ב כ"ב ששק : ומלוי ברביית . כתב הר"ב דהא מנפסיה יהיב ליה כ"כ
 רש"י וכלומר דלא משמע ליה לאיניש אסורא כשנותן לו מדעתו אלא כ' ומשכנו על כרחו . תו' :
 כ"ב ר' ז' . יוני' ע"י כ"ב הר"ב דפ"ג דסנהדרין : יס' חר'י שביעית . כתב הר"ב ורחמנא איהו לאכלה ולא לסחורה .
 ומס' דמייג' בש' ועית' בזמן הזה לא היו פסולי האוריתא א"ל דמייג' שממניא' מעות לעניים וה' שפולחו וכו'
 כדאיתא בפ"ג דסנהדרין דף כ"ו ס'אן ו' סחורה גמורה דאולי בשליח תייהו . כ"כ התו' . וה' כ"ב דכוין דדינא
 דיאל

תקנת קרבן . של ר"ח שיהא קרוב בזמנו : ה' בעליל . למעלה
 מן הארץ הרבה . שהכל רואים אותו : ושלא בעליל . למטה
 בשפולו של רקיע כמוד' לארץ ואלדמויות החמה מכסה אותה
 ואינה נכרת כל כך : אין מחללין . דודאי ראו אותה בירושלים'
 ואין הלכה כרבי יוסי : ר' ת'
 זוג' כתי עדים זוג אחר זוג
 ועבבן ר"ע שלא היה לב' ד' נורד
 בהן : אהה מכשילן לעתיד לבא .
 שימנעו ונלבוה להעיד כשיראו
 שדבריהן לא נשמעו . והלכה
 כר"ב : ז' אב ובנו וכל הקרובי'
 כשרים לעדת החדש . דאמר
 (לו) רחמנא למסא ולאחרן
 (שמות י"ב) החדש הזה לכם .
 עדות זו של חדש . תהא כשרה
 בכס . ואע"פ שאהם אחים .
 ורבין דלפניו עליה אמרי החדש
 הזה לכם . עדות זו תהא מסורה
 לכס . לגדולים שבדור כמותכס .
 ואין הלכה כר"ש : ח' משחק
 ב' קוביא . עצמות שמשחקים בהן
 בערבון ואמור רבין אסמכתא לא
 קני והריהו גולנים מדרבנן :
 ומלוי ברביית . לא קרוי גולן
 דאורייתא למפסליה . דהא
 מנפסיה יהיב ליה : מפריחי
 יונים . היינו כעין קוביא אם
 תקדמיה יונק ליוני : וסוחר
 שביעית . עושין סחורה בפירות
 שביעית . ורחמנא איהו לאכלה .
 ולפ' שחשדו כל אלו לעבור על דת מחמת
 חשדוס להיות מעידים שקר על שוחד :
 ומון . חשדוס להיות מעידים שקר על שוחד :
 והעבדים

וכשהיה בית המקדש קיים . מחללין אף
 על כלן . מפני תקנת הקרבן : ה' בין
 שנראה בעליל בין שלא נראה בעליל .
 מחללין עליו את השבת . רבי יוסי אומר .
 אם נראה בעליל . אין מחללין עליו את
 השבת : ו' מעשה שעברו וותר מארבעים
 וזוג עבבן רבי עקיבא בלוד . שלחלו רבין
 גמליאל אם מעבב ארזה את הרבים .
 גמצאת מכשילין לעתיד לבא : ז' אב ובנו
 שראו את החדש . ילכו לא שמצמרפין
 זה עם זה . אלא שאב יפסל אחד מהן .
 יצטרף השני עם אחר . ר' שמעון אומר אב
 ובנו . וכל הקרובין כשרין לעדות החדש .
 א' ר' יוסי . מעשה בטוביה הרופא . שראה
 את החדש בירושלים . הוא ובנו ועברו
 משוחרר . וקבלו הכהנים אותו . ואת בנו .
 ופסלו את עברו . ובשבאו לפני בית דין
 קבלו אותו . ואת עברו . ופסלו את בנו :
 ה' אלו הן הפסולין . המשיח בקוביא .
 ומלוי ברביית . ומפריחי יונים . וסוחר
 שביעית . ועבדים .

דואכל דמיסן בקדושת שביעית כדתנן רפ"ו דשביעית הלכך לא משמע להו לאנשי איסורא בסחורה כיון דהדרי אכלי
 לדמי בקדושת שביעית ע"כ ומו"ס הר"ב ולפי שנהדו כו' חסדים להיות משידים סקר על סוחד כ"כ רש"י וכו' איכא למיחש
 שיקבלו סוחד מהכותים כדבר"פ דלקמן וקשיא דהא אמרין דבכולהו לא משמע להו לאנשי דלהוי אסורא דאלת"ה אף
 גדלוריייתא פסולים ועוד דזה הכלל כו' אף הן אינם כשרים מוקמינן בפסולי דרבנן כמ"ס הר"ב ש"מנדבחו אריא מתניתין
 וכו' דרש"י ס"ל דודאי ידעי

א ה"י פ"ט פ"ט
 ט"ט ע"כ
 ח"י ע"כ
 ט"ז ע"כ
 פ"ג ע"כ
 ק"ח ע"כ
 כ"ד

דאיסור איכא אלא דלא משמע
 להו שיש איסור בזה מן התורה
 ולפיכך מן התורה אינם פסולים
 הואיל ולא מכווני לעבור על
 דברי תורה ומדבריהם
 פסולים כיון דלעולם יודעים
 שיש איסור בדבר ומיהו אף
 אדם נאמן על עצמו לומר שלא
 היה יודע בשום איסור אלא
 אוליגן בתר רובא דעלמא דידיע
 ולשון ה"ן ולא פסליגן להו

ועבדים • וההכלל כל עדות שאין האשה
 בשירה לה • אף הן אינן כשרים לה •
מ • מישראה את החדש ואינו יכול
 להדך • מוליבין אותו על החבור •
 אפילו במטה • ואם צודה להם • לוקחין
 בידם מקלות • ואם היה הדרך רחוקה •
 לוקחין בידם מזונות • שעל מהלך לילה
 ויום • מחללין את השבת ויוציאין לעדות
 החדש • שנאמר

והעבדים • פסולים דאורייתא
 הם ק"ו מאשה • עדות שאין
 האשה כשרה לה • לפי שיש
 עדות שהאשה כשרה כגון
 להעיד לאשה שמת צעלה •
 להתירה לינשא לזרים • וכן
 להעיד על סוטה שנטמאת שלא
 תשתה • והנך פסולי דרבנן
 נמי כשרים אצל פסולין בעבור
 מן התורה • לא הכשירו חכמים
 בעדות אשה • ואע"פ שהכשירו

שיעידו או שידונו סקר • אלא מדרבנן בלחוד הוא דפסלי ע"כ
 נראה שגומר מזה שהקפתי על רש"י ז"ל •
והעבדים כתב הר"ב פסולי דאורייתא ואינן כשרים למתני
 דלא תימא כיון דלא מחמת עבירה מפסלי •

ו ואם נודה
 לקחתה (שמו"א א"ב ר')
 שנאמר

מכשרי לעדות החדש מידי דהוה אקרובים לר"ש • תוספות • ומ"ס הר"ב בק"ו מאשה דמג"ש דלה לה שכתבתי בפ"ג דברכות לויכא
 למילף • דלא ילפינן אלא להחמיר עליו לחייבו במוטות כאשה • אבל לעדות ועמדו שני האנשים כתיב (דברים י"ט) והאני איש
 הוא כ"כ הו' בפרק החובל דף פ"ח • ופרק י"ב דזבחים דף כ"ג כתבו וז"ל • אבל גבי עדות לא שייך למילף דאין חלו
 בגאונות • שהרי משה ואהרן לא מעדין לא משום דלא מהימני הלכך היכי דגלי גלי • ושם בגמרא דהחובל מפרש הק"ו ומה אשה
 שראויה לבא בקהל פסולה להעיד דכתיב האנשים • עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות • מה לאשה שכן אינה
 איש (ולא קרינן בה אנשים) וכו' גולן וזכיה • מה לגולן שכן מעשיו גרמו לו תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו אשה תוכיח כו' •
 מה להנד כו' שאינם זהירים בכל המצות • זה מפני רשעו וזו מפני שלא נצטווה • אף אנו אינן העבד שאינו בכל המצות
 ופסול להעיד • ע"ד ש"ן האשה כשרה להוכי' • כתב הר"ב • אבל פסולים בעבירה מן התורה לא הכשירו חכמים בעדות
 אשה • ואם משיחוס לפי תוונן לא גריעי ונעבו"ם מסיח לפי תומו דכשר • כדתנן במשנה ה' פרק בתרא דיבמות ר"ף וראש שם •
ט מוליבין אותו על החמור • אף בשבת רש"י • וכתב רמ"ז ז"ל בפירושו להלכות קדוש החדש פ"ג • דידוע הוא שאין
 איסור שניתת הבמה חמור כאיסור שניתת האדם אלא כדי להקל • באיסור אמרו כן ע"כ • ולחלוק על
 היופרש דהתם כתב כן שהמפרש פי' שאע"פ שהמוציא אדם חי שאינו כפות במטה פטור לפי שהמטה עפילה לו ה"מ כשנשא
 אדם • אבל לענין משא בהמה הרי האדם החולה והמטה משוי' הם ואסור להוציאם על הבהמה בשבת • ואנו בחיבור
 פרשת החדש שחברתי בס"ד על ה' קידוש החדש כתבתי שאני אומר דלא כדברי זה • ולא כדברי זה • שודאי שמה שמרכיבין
 על החמור הוא להקל באיסור • אבל שנושאין אותו במטה אינו להקל האיסור דחולה כפופת דמי כמ"ס הרמב"ם פי' מהלכות
 שבת וכ"כ הו' ברפ"ט דשבת ולפיכך חייב על המטה וקמ"ל דלעדות החדש שרי והרי דלא כהמפרש דמחלק בין שניתת אדם
 לשניתת בהמה וקמ"ל אפי' איסור חמור שרי הכא ולא כרמ"ז • שכתב דלהקל האיסור אמרו ומשמע דר"ל דהכל להקל • ועיין
 לקמן בד"ה אפי' במטה כו' • אורני דאע"ג דיחיד הוא מחלל השבת שחא יצטרף עכ' אחר כדתנן במשנה ז' לענין אב וצנו •
 ועיין רפ"ב • ומה שהוקשה המ"ס להלכות ק"ה דהאיך מחללין על הספק • והא' תנן נולד בין השמשות נמול לתשעה (בפי"ט ממש'
 שבת משנה ה') תירץ רמ"ז ז"ל דתקון מועדות שאני תדע שהרי מכשירי מילה אין דוחין (כדתנן סס ר"פ) והכא אפי' מכשירין
 דוחין כגון להרכיב החולה כו' ולקח מזונות וכלי זיין והכל משום תקנת מועדות ע"כ • וה"ה בכל ר"ח מפני הקרבן בזמן שבה"ת
 קיים • וטעמא רבא איכא לחלק דוהי מנוה על כל ישראל בכללן כאחת • והמילה עכשיו בשעת הדחייה אינה אלא מפני יחיד
 הנימוול • ועוד שהיא תוכל להתקיים למחרת • אפילו במטה • דאע"ג דתנן בפ"י ממש' שבת משנה ה' דהנושא את החי כו'
 פטור אף על המטה • ה"מ חי דאינו כפות כמ"ס הר"ב ס"ס • אבל חולה ככפות דמי • וחייב • כמ"ס הרמב"ם בפ"ח מה"ש וכבר
 כתבתי כן בשם התו' רפ"ט דשבת והלכך מטה נמי משוי' היא על הבהמה וקמ"ל דאפי' מחללין • ואם נודה כו' • פי' הר"ב
 אורב כו' ומסיים רש"י והביתוסים והכותים הם היו אורבים להם לעכבם כדי להטעות את חרמיהם ע"כ • ועיין משנה ב' פ"ב •
שעל מהלך לילה ויום וכו' • ואם היה ציניקן יתר על כן לא ילכו שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת שכבר נעבד החדש
 רמב"ם פ"ג מהק"ה • ועיין ע"כ בדברי המפרש • מחללין את השבת •

עיין

ראש השנה פרק ב

עיון בר"פ דלקמן: שנאמר אלה מועדי ה' ור"ח נמי אקרי מועד, כמ"ס בס"ד במשנה ד' פ"ק דשבועות והיינו דתנן לעיל במשנה ד' דעל כלן מחללין כו' תוספת דלעיל: **פרק ב אחר** עמו פי' הר"ב זוג אחר דאל"כ חד מי תסימן

להכשירו. אבל לענין חלול השבת יכול גם אחד לחלל כדי להעיד עליו. דשמא ינטרף עם אחר גמ'. ועיון מ"ס ס"פ דלעיל: **בראשונה** היו מקבלין כו'. הכי קאמר למה שבראשונה כו' ירושלמי: **מכל** אדם מישאל. שכל ישראל בחזקת כשרות עד שיועד לך שהוא פסול וכו' דין תורה. רמב"ם פרק ב' מהלכות קדוש החדש: **משקלקלו** המינים. היינו בייחוסים כמ"ס במשנה דלקמן: **ב משיאין** משואות. מפורש במשנה דלקמן. ומ"ס הר"ב שלא היו משיאין אלא על החדש המסור. מפ' טעמא בגמ'. משום ר"ח חסר שחל להיות בע"ס ואין יכולין להשיא לערב מפני השבת. אלא במ"ס משיאין ואי אחרת נעביד נמי אהלא אתו למטעי ולספוקי דשמ' חסר הוא. ומשום דלא אפשר

שנאמר אלה מועדי ה'. וכל מקום שנאמר מועד. במועדו דוחה את השבת: **פרק ב אס** אינן מכירין אותו. אם אין בית דין מכירין את העד אם נאמן וכשר הוא: משלים בית דין שבעירו: אחר עמו זוג אחר של עדים להעיד עליו לפני ב"ד הגדול שמקדשין את החדש: משקלקלו המינין. ששכרו עדי שקר להטעות את החכמים: ב היו משיאין משואות. לאחר שקדשו החדש ולא היו צריכין לשכור שלוחין לשלוח לגולה ולהודיע שהמשואו היו מודיעין אותן: משקלקלו הכותים. והשיאו גם הם משואות. שלא בזמן להטעות לפי שב"ד לא היו משיאין משואות. אלא על החדש שנתקדש ביום שלשים. וכשלא היו משיאין לערב של יום שלשים. הכל יודעים שהחדש מעובר. ופעם אחת עברו ב"ד את החדש. ולא עשו משואות לערב של יום שלשים. והכותים השיאו בזהים שלהם. והטעו בני הגולה לעשות חסר: ג כלונסאות. ענין ארוכים גבוהים. תרגום נס כלונס. כדי שיראו למרחוק: וקנים ועלי שמן ועשורות של פשתן. כל אלו מרבים שלהבת: כל

שנאמר (ויקרא כ"ג) אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדם: **פרק ב אס** אינן מכירין אותו. משלחין אחר עמו להעידו בראשונה. **היו מקבלין** עדות. החדש מכל אדם. **משקלקלו** המינין. התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירים: **ב** בראשונה היו משיאין משואות. משקלקלו הכותים. התקינו שיהו שלוחין ויצאין: **ג** כיצד היו משיאין משואות. מביאין כלונסאות של ארז ארוכין וקנים. ועצי שמן. ונעורת של פשתן. וכורך במשיחה. ועולה לראש ההר. ומציתה בהקאת האורי. ומוליך ומביאי ומעלה ומוריד. עד שהוא רואה את חבירו. שהוא עושה כן בראש ההר השני וכבן בראש ההר השלישי: **ד** ומאין היו משיאין משואות. מהר המשחה לסרטבא. ומסרטבא לגרופינא. ומגרופינא לחורון. ומחורון לבית בלתי. יוכיבית בלתי קילא זו. משום אלא מוליך ומביאי ומעלה ומוריד. עד שיהיה רואה. **ד** מהר המשחה. הר הזיתים שהוא נגד ירושלים במזרח: כל

תאחזול עבדי האידנא. ואו דלמא מלא הוא ובזמנו עבדו ושישיאו בין אמלא בין אחסר וכי אקלע חסר בע"ס לא לעבדו כלל איכא נמי למטעי דסברי דלמא מלא ואתנוסי דאתנוסי ומיהו כי לא עבדו כלל במלא. דהשתא שכיחא דלא עבדי לוכא למימש דיספקו דלמא חסר הוא ובשבת לא אפשר ובמ"ס אהנסו. דכיון דשכיח דאמלא לא עבדי תלו בשכיחא ולא באונס. ואפסכא לא מנו למעבד שישיאו אמלא ולא חסר. וכי אקלע ר"ח חסר בע"ס. ולא עבדי מידעי ידעי דחסר הוא דלא תלוי באונס. אלא בשכיח. דא"כ צריכין לעולם להיות בטלית ממלאכה שני ימים. משום ר"ה (כ"ב רס"י). והתו כתבו דה"ה בכל ר"ח דגשים בטלות ממלאכה. כמ"ס במשנה ב' פ"ד דמגילה. ע"כ. וכפירש"י עלמוס' בגמרא דמגילה דף כ"ב) שיהו צריכין לצפות ביום שני שמא עברוהו וצליה ישיאו. אבל כי עבדי משואות לחסר ידעו שלמחר חול הוא. ומ"ס הר"ב לערב של יום שלשים. פירש"י נגה שלשים ואחד יום: **משקלקלו** הכותים. וכן גי' הר"ב. ולעיל גר' המינין. והם הכותים. כדא"י בצרייתא בגמ' וצריך לומר דמעשים שהיו. כך היו ששכירת העדות ביתים עשאו. ומשיאין כותים היו. וכברסת הר"ב: כן גירסת הרמב"ם אבל רש"י גורם מינים בתרווייהו. בדפוס ישן. ולפ"ן גם המה בייחוסים היו: **ג משיאין** [שמאלית]: בכשיחה. עיון במשנה ח' פ"ג דסוכה: מוליך ומביאי מעלה ומוריד. ביר' משמע כדי שלא יטעו לומר שהוא כוכב דא"ר יוסי חזינא כוכב דנחית וסליק חזינא כוכב דאזיל ואתי. עכ"ל התו'. ואל תטעה לחשוב שז"ס כוכב שהוא תנבא השמים וכסליהם. שא"ת שהם מכוכבי הלכת. הר"ש להם מהלך ידוע. ואם הם וולתם הרי הם קיימים. אבל הן מראות הנראות באויר רקיע השמים. כמין כוכבים. ומתהווים לשעשע. על דרך שכתבתי במשנה ב' פ"ט דברכות: **ד ובאין** כו'. פירש"י מה שם ההרים. והדין עמו דאל"כ לא היו ליה למתני אלא הר המשחה בלבד: **לסרטבא** עד שרואין עשויין כן בהר סרטבא. רש"י. כל

כל הגולה בני צבל : כמדורות אש . שכל אחד ואחד נוטל
 חבוקה ומעלה לראש בנו : ה לא היו זזים משם כל היום .
 העדים שיצאו חוץ לתחומן בשבת . וצאו להעיד . שיזנאו
 חוץ לתחום . אין לו אלא ארבע אמות . ו לפני החמה .
 או לאחר החמה . פגימתה של

לבנה לפי החמה . נוטה לצד
 החמה . או לצד אחר . ועלה
 קמני סיפא אס אחר לצד החמה .
 לא אחר כלום שתעולם לא רחקה
 חמה פגימתה של לבנה .
 דלעולם החלק המאיר ממנה
 נוטה לצד השמש . והחלק
 הפגום נוטה לצד האחר :
 בצפונה או בדרומה . שהלבנה
 מתרחקת מן השמש פעם לצד
 צפון פעם לצד דרום . ואם ידעו
 בית דין בדרך החשבון . שצאותו
 זמן ראוי שתהיה לצד צפון ואמרו
 העדים שראה נוטה לצד דרום
 או אפסא . בידוע שעדי שקר
 הן : כמה היה גבוה מן הארץ .
 לפי ראית עיניכם . אם אחר
 אחד מן העדים

כל הגולה לפניו כמדורת האש : ה חצר
 גדולה היתה בירושלים . זבית יעוק היתה
 נקראת . ולשם כל העדים מתכנסים .
 וב' בודקין אותם שם . וסעודות גדולות
 עושין להם . בשביל שיהיו רגילין לבא .
 בראשונה לא היו זזין משם כל היום .
 התקין רבן גמליאל הזקן . שיהיו מחלכין
 אלפים אמה לכל רוח . ולא אלו בלבד .
 אלא אף החכמה הבאה לילד . והבאה לציל
 (כ"א מיד) מן הדליקה . ומן הנאים . ומן
 הגהר . ומן המפולת . הריאו כאנשי העיר
 ויש להם ארפים אמה לכל רוח : ו
 כיצד בודקין את העדים . זוג שבא ראשון .
 בודקין אותו ראשון . ומכניסין את הגדול
 שבהן . ואומרים לו אמור כיצד ראית את
 הלבנה . לפני החמה . או לאחר החמה .
 לצפונה . או לדרומה . כמה היה גבוה .
 ולאין

כל הגולה . פירש הר"ב בני צבל . גמ' . והא דתנן במסכת
 7 פ"ק דהשל חים יוצאים לסוריא והס ארצות שכבש דוד
 כגון ארס וכו' . כמ"ש הר"ב במסכת י"א פ"ו דמאלי . ומסקמא
 למקום שהיו משיאין משואות . סס היו הולכים השלושים לאחר
 הס'יה . לא קשיא . דדרך סוריא
 היו הולכים לצבל . שכן אבינו
 אברהם ע"ה יצא לו מאור כשד'
 מצבל . והלך לו לכנען דרך ארס
 נהרים . ה בית יעוק היתה
 נקראת . בגמרא ליטנא דקרא
 (ישעיה') ויעזקו ויסקלון
 פירש"י שה' מסויג ומעוזק בגדר
 סניב סניב' צענול כמו טבעת :
 ולשם כל העדים מתכנסין .
 פירש"י ביום הסבת
 שחלליו לבא ולהעיד . ומדברי
 הרמב"ם בפ"ג מהק"ה נרא' דאף
 בימות החול מניסן כדי ששם
 בודקין אותם :
 בראשונה לא היו זזין בו' .
 ומסנה ג' פ"ד .
 דערוזין' לאחר תקנת ר"ג הוק'
 נשנית . וכן מוכח בגמרא :
 לא היו זזין משם . וכל החצר
 חשובה כד' אמות .
 דתנן רפ"ד דערוזין גתוואו
 דדיר או בסהר בו' תוספות :

זמן הנכר שהוא גדול פתאום . ומוטף את בני העיר . ואת הילדים . רש"י : הדי'
 נתשבת להם לכלום . ויש להם ארפים אמה לכל רוח חוץ לעיר . כ"כ הרמב"ם בספכ"ז מה"ש . וכתב
 שהלכו ברשותקרי המקום שהגיעו לו כאלו קנו בו שבתה בין השמשות . וכד' ברור הוא . ע"כ : ו רפ"ג החמה
 או לאחר
 החמה . פי' הר"ב פגימתה כו' דלעולם חלק המאיר ממנה . מה שפונה לצד השמש . לפי שאין אור ללבנה מזד עמנה . אלא מה
 שאלץ עליה מאור השמש . ושניהם כדורים . וכדור הלבנה קטן מגוף השמש הרבה מאוד . ולפיכך אע"פ שפני עאלם לא אור אלא
 הנאלץ עליה מהשמש . הנה לא יאור ממה אלא חלק כדורה שכלפי השמש . אבל אחרי שדורה קטן מכדור השמש . לכך מתפשט
 אצילות אר מהכדור הגדול . שהוא השמש . על כדור הקטן שהוא הלבנה . יותר מהחצי ממנו . וזו סיבה לקרנות הנראות . ומבואר
 מזה שא' א שהקרנות שהם בחלק הכלתי מאיר שיהיו כלפי השמש : לצפונה או לדרומה . פי' הר"ב שהלבנה מתרחקת מן השמש
 פעם צד צפון כו' לפי שאין שהם קבועים בגלגל א' . שהלבנה קבועה בגלגל הס'ווך אללנו . והחמה בגלגל הרביעי ממטה
 למעלה על סדר ט"ס חכ"ל . וגם קביעותם בגלגליהם אינם שווים בערך וסגנון אחד . אבל קביעות החמה בגלגלה ומהלכה .
 תחת אמצע חבורת היזלות . והלבנה בגלגלה ומהלכה יש לה נטייה מחבורת המזלות . הוצי לצפון . ונטי לדרום . כמשנה האופן
 בתוך האופן ונטוים זה מזה שאין להם שוויון אלא בשני קצוות נוכחיים בלבד . ומה שמקלה הוא . עד הקצה שכנגדו ונוכחו . נוטה ליזמן
 ר"ל לדרום . וכן מעבר השני . מה שמקלה זה עד לשכנגדו ונוכחו . נוטה לשמאל . ר"ל לצפון . ומבואר שכל כד' הוא הסני מהאופן .
 אחרי שהשוים אינם אלא כ' נקודות בלבד . ואע"פ שגלגלי השמש והירח הם כדורים שלמים . ואנחנו לא רשמנו כי הם אופן . שהוא
 כקו עגול וכדורי בלבד . זהו כוונת מכון . לפי שגם מה שאנחנו אומרים מנטיית הלבנה . הנהיה מזה קביעותה שבגלגלה
 ומהלכה . שמשוערך זה בערך קביעות החמה בגלגלה ומהלכה . והיה כשני קווים עגולים וכדורים . שקרהתי אותם הופנים אבל
 הכדורים השלמים ע"ה בתוך זה . כמו גלגלי הצללים . א"ל להעריך להם נטייה זה מזה . כי כל עגולין אין לו לא ראש ולא כוף' אבל
 כמעשה האופן בתוך האופן . נותן שתי נקודות שטוגעים זה בזה . האיפנים השנים שזולתן אין להם נגיפה ביחד . אלא נגייה' המס'
 יקראו ראש וסוף . ומתן הנטייה לנד זה ולנד זה . והנה הירח הולך סובב ככ"ט י"ב טע"ג בכל גלגלה מנקודה . עד שחוזרת לאותה
 נקודה ממס' וא"כ בהכרח שלפעמים תהיה נטייתה לדרום . ופעמים לצפון :

כמה היה גבוה וכו' . בצולה מלתא בלשון זכר . ככדכתיב (בראשית א') המאור הקטן' ולא כתיב השאורה הקטנה . אעפ"כ
 בנוסח' ברכה הלבנה

א"כ ב' מ"פ פכ פ"ג
 ב"ה ה"ל'
 ג' ע"א פ"ג
 ד' ה"ה פ"ג
 ה' ה"ה פ"ג
 ו' כ"ב מ"ה פ"ג
 ז' ה"ה פ"ג
 ח' ה"ה פ"ג
 ט' ה"ה פ"ג

א"כ ב' מ"פ פכ פ"ג
 ב"ה ה"ל'
 ג' ע"א פ"ג
 ד' ה"ה פ"ג
 ה' ה"ה פ"ג
 ו' כ"ב מ"ה פ"ג
 ז' ה"ה פ"ג
 ח' ה"ה פ"ג
 ט' ה"ה פ"ג

ועוד
 כירין
 חים
 מו
 עליו
 את
 ין
 ין
 את
 שאין
 שדש
 וזין
 וזאר
 לקלו
 זת
 יואין
 קדש
 יואין
 הכל
 פעם
 ולא
 יוס
 רים
 שות
 נאים
 נס
 :
 של
 :
 :
 :
 יכח
 בדי
 ב"כ
 נרא'
 ח'
 ין
 יין
 יין
 יין
 יין
 יין
 יין
 יין
 יין
 יין

תקנוה בלשן נקיבה ע"ש שהיא מקבלת אורה מהחמה . דוגמת
 נקבה המקבלת זיוכר : ולאין היה נוטה וכו' . פירש הר"ב
 ללד לפון או ללד דרום : כבר אמרנו כי החלק המלכה שלפי
 החמה : הוא המאיר מזה לא זולת : ואם כן כשיהיו שניהם
 מכוונים זה למטה מזה על קו אחד
 לאלו יהיו שניהם בחלק אחד מן
 הגלגל : אחד למעלה וא' למטה .
 אין נראה מאור הירח כלום .
 לפי שפניה המאירים למעלה
 כלפי השמש . ואין העין שולט
 לראות מאורה . וכל שמתרחקת
 מהשמש : מתרחקת מחלק המאיר
 ממנה . כפי הריחוק עד שאם
 יעמדו ויתנגדו זה כנגד זה שזה
 בחצי החדש ממש . אז כל עבר
 פניה המאירים נראית כולה .
 לפי שהחמה מאירה אל הפנים
 שכנגדה . ואז הם פנים עצמם
 עינינו הראות . מה שאין כן
 כשהם מכוונים זה על זה . שאז

ה' טו טו ה' י'
 ז' כד' סס טו'
 ט' סט' טו' יוד :
 ס' טו'

העדים גבוה שתי קומות
 קיימת . אחד אומר שלש
 בעלה : ולאין היה נוטה
 ללד לפון . או ללד דרום

ולאין היה נוטה . ובמה היה רחב . אם
 אמר לפני החמה . לא אמר כלום .
 ואח"כ היו מכניסים את השני ובדרך
 אותו . אם נמצאו דברים מכונים
 ערות קיימת . וכל שאר הווגות . שואלין
 אותם ראשי דברים . לא שהיו צריכין להן
 אלא כדי שלא יצאו בפני נפש . בשביל
 שיהו רגילים לבא : ז' ראש בית דין אומר
 מקודש . וכל העב עונין אחריו מקודש
 מקודש . בין שנראה בזמנו . בין שלא נראה
 בזמנו מקדשין אותו . רבי אלעזר ברבי
 צדוק אומר . אם

והאחד אומר שלש . עדותן
 . ואחד אומר חמש . עדותן
 ראשי הפנימה : לאוזה נד נוטין .
 : וכמה היה רחב . שהלכנה
 משתנה שעורה . כפי מה שהיא
 רחוקה מן החמה . או קרובה
 אליה : ז' ראש בית דין אומר
 מקודש . דכתיב (ויקרא כ')
 וידבר משה את מועדי ה' מכלן
 שראש בית דין אומר מקודש :
 וכל העם עונין אחריו . דכתיב
 (שב) מועדי ה' אשר תקראו
 אותם . קרי ביה אתם . דחסר
 כתיב בלא וי' . מקודש מקודש
 תרי זמני . דכתיב (שם) .
 מקראי קדש שני מקראות :
 שנראה בזמנו . כליל שלשים :
 אם

עני המאירים פנים למעלה : ובלתי נראים אלגו' ומבואר מזה שכפי ריחוקה מהשמש . ככה ערך ראות האור ממנה אלינו שאם
 ריחוקה מעט . לא תראה אלא מעט . ואם הרבה נראה חלק רב עד כולה שהוא בחצי החדש . והנה בפנינו יש על זה נקרא
 קבוצ' וכשתזון הירח מעט מהחמה . ההוא נקרא מולד אע"פ שעדין אינו נראה מפני המעט שנרחקת אלא שיהיה אלוהי
 בהכרח : שגלה ממנה דבר מועט . וכשתרחק מן השמש כמו יום אחד . נראה מקצת ממנו לעינים . כעין קרניו בולטות . מפני
 שלא נראה רק מקצת מחצי הכדור המאיר . עם תוספת אורה המתאבלת על חצי השניה מפני קטנות כדורה . לערך כדור החמה
 המאיר עליה . ומבואר מאוד שהחמה בעת ראית הלכנה בתחלת החדש היא כבר שקועה במערב . ואם הלכנה בנטייה הפשוטה
 שזכרנו למעלה . אז החמה מערבית דרומית לה . ונמצא שאור השמש מאציל עליה . בחלק הכדור שכלפי דרום . ויהיו אם כן
 הקרנים פונים למזרח . ויש להם נלויה אל הדרום . שהרי החמה במערב הלכנה . נוטה לדרום . ואם הלכנה בנטייה הדרומית .
 יהיו קרניה פונים למזרח . עם נלויה ללד לפון . לפי שהחמה מערבית לפנות לה . כל זה מבואר ברמב"ם סוף הלכת קדוש החדש
 ומחוד דבריו אלה . הבין דהא דתנן לאין היה נוטה פירושו נלויה ועקים בלבד . ולא שראשי הפנימות עומדות למול הצפון . או
 הדרום ממש . כתחלת הלכנה מלשן הר"ב . שה' א"ה א"ש א"ה תהיה החמה רואה בגיומתה של לכנה . שהרי הנלויה היא כלפי
 החמה . כמו שאמרנו בהכרח . אלא שהנלויה עצמה אינה נטייה לראשי קרנות ממש . וכמו שכבר אמרנו שראשי הקרנות לעולם
 פונים מול המזרח . ללד שכנגד השמש יאלץ נלויה יש כלפי השמש . על הדרך שבארנו : במה היה רחב . פי' הר"ב שהלכנה
 משתנה שעורה כו' ר"ל בראיית העין : אם אמר לפני החמה לא אמר כלום . דזה א"ה בשום פנים וה"ה אם אמרו לככנה
 וע"פ החשבון היא לדרומה . כו"ש הר"ב . וכן באוכיך . וא"ת א"כ נמצא שע"פ החשבון היו סומכין . ומה היו צריכין לעדים . לא
 קציה דכתיב (שמות י"ג) החדש הזה לכם . ובאה הקבלה שהראיה לו הקב"ה דמות הלכנה . וא"ל כזה ראה וקדש . ונמצא שהיו
 צריכין לשיניהם שגל כל פנים יהיו עדי ראיה . ושחשבון יסכים עמהם . ועוד בה שלישיה . שצריך שיאמרו מקודש . ואם לא
 אמרו . הרי זה מעובר כדתן רפ"ג . וכל אלו התנאים דוקא בחדש חסר . אבל במלא א"ה לדחותו עוד . כדלקמן . ולא הולך
 לראיה . גם לחשבון עיין לקמן . וא"ת שכיון שצריך לעדי ראיה ולא סגי בחשבון . הרי אפשר שפני העבים . או מפני התרסלות
 שלא יתראה הירח . או לא נתכוון אדם לראותה . ואם יאירע זה חדשים רבות . זה אחר זה . אפשר ונמצא שמעברין כולם . ויאירע
 שתראה הירח בכ"ה לחדש . או פחות מזה . אחר שנתעברו הרבה . ואין צוהלכה שלשים יום כמפורסם . דבר זה ביאר הרמב"ם
 בפ"ח מהק"ה . שקבלה היא ממש רבינו ע"ה שבזמן שלא יראה הירח בתחלת החדשים . חדש אחר חדש . ב"ד קובעים חדש
 מעובר משלשים יום . וחדש חסר מכ"ע יום וכן מחשבין וקובעין חדש מעובר וחדש חסר לא בקידוש . וכעמים עושין מלא אחר
 מלא . או חסר אחר חסר . כמו שיראה להם מן החשבון כו' עכ"ד . ועל התנאי' הג' שבב"ד יאמרו מקודש אין להשיב כי ב"ד
 זריון הן ולא יאירע תקלה מתחת ידם שלא יקדשו חדש אחר חדש :

ז בין שלא נראה בזמנו . שאז יהיה ראש חדש ביום ל"א ואין נוקקים לירח כליל ל"א בין שנראה . בין שלא נראה שאין לך חדש
 לכנה יותר על ל' יום . רמב"ם פ"ק מהלכות ק"ה . ומ"ש הר"ב בהלכה ברבי אלעזר ברבי צדוק . במרא :

ח קיבלין

אם לא נראה בזמנו וקובעין ראש חדש ליל אחד ושלשים . אין מקדשין אותו . שקדוש החדש אינה חובה . דאמר קרא (ויקרא כ"ה) וקדשתם את שנת החמשים שנה . שנים אמה מקדש שמובה על כ"ד לומר מקודשת השנה בשנת היובל . ואין אמה

אם לא נראה בזמנו . אין מקדשין אותו . שכבר קדשוהו שמים : ה"רמות צורות לבנות . היו לו לרבן גמליאל בטבלא . ובכותל בעלייתו . שבהן נראה את ההריוטות . ואומר הכות ראית . או כזה . מעשה שבאו שנים . ואמרו ראינוהו שחרית במזרח . וערבית במערב . אמר ד' יוחנן בן גורי עדי שקר הם . בשבאו ליבנה קיבלן רבן גמליאל . ועוד באו שנים . ואמרו ראינוהו בזמנו . ובלייל עבדו לא נראה . וקבלן רבן גמליאל . אמר רבי דוסא בן הרבנים עדי שקר הן . היאך מעידים על האשה שילדה . ולמחר בריסה בין שיניה . אמר לו רבי יהושע רואה אני את דבריך :

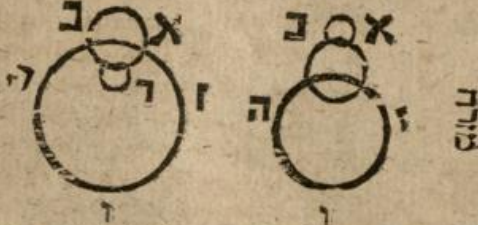
ט שלח

נתקשרו שמים בעבים . ונראתה דמות לבנה בעשרים ושבעה לחדש וכו' . ור"י בן גורי דאמר עדי שקר הם . היה נראה לו לפי השבוע שלא היה אפשר שתראה הירח באותה לילה . שאמרו העדים שראו אותה . אמר עדי שקר הם . לפי שלא היה בין הראיה ובין המולד לפידעתו . כל כך זמן שיהיה אפשר שתראה בו . ועל זה השיב ר"ג בצרייתא . כך מקובלי מנ"ת אבי אבא פעמים בא בארובה . ופעמים בא בקצרה . כלומר שהזמן שש בין המולד . עד שתראה הירח . אינו שווה לעולם . אלא פעמים תהיה תנועת הירח מהרה ופעמים מאוחרת . וכפי מהירות תנועת הירח באותו הזמן . דן ר"ג שהיה ראוי שתראה הלבנה באותה הלילה . לפיכך קבל עדותן : ראינוהו בזמנו . בלייל שלשים . ובלייל עבדו . ליל ל' ואחד : וקבלו ר"ג . לא מפני שאמר שתראה הירח מן השמש בלייל ל' עד שתראה . ובלייל שלשים . ואחד חזרה לאחוריה ונתקדשה . אלא השיש עד שנתכסית שאין הירח חוזרת לאחוריה אלא עושה מהלכה בסבוב בגלגלה . אלא שידע ר"ג בהשבונו ש . אותה הלילה שאמרו העדים שראו כבר נתראה הירח מן השמש עד שהיה אפשר שתראה לפיכך קבל עדותן . ובמה שאמרו בלייל עבדו לא נראה . אפשר שהיה מפני שכסה אותה הענן או סבה אחרת גרמה . שהם לא ראו אותה : רואה אני את דבריך . לעבר את החדש :

ח קיבלן רבן גמליאל . כתב הר"ב לא מפני שחשב שאפשר שתראה הירח שחרית וכו' . כי זה אי אפשר שכיון שע"פ החשבון אפשר שתראה באותו הלילה . וגם ראוה בלילה . אי אפשר אם כן שלא תראה מנוסה ונסתרת . באור השמש בכמו שני ימים . או סמות או יותר .

כמו שרמתי לעיל . שאינה נראית מיד אחר המולד . ומטעם זה עלמנו גם קודם מולד מתכסי . שכמו שאו' השמש מס' ומסתיר אחר קבוצה בכמו יום . כך קודם קבוצה . כשתתקרב להתקבץ עם החמה שהיא גם כן נסתרת בכמו יום . אבל אחרתי בכמו הר"ב בכמוך . פעמים בא בארובה . פעמים בא בקצרה . והסיבה לזה שהלבנה יש לה ב' גלגלים . הגלגל האחד והוא המקיף הארץ . והולך ממערב למזרח . ובתוכו גלגל אחר קבוע בעצמו זה הגלגל . ובו היא קבועה הלבנה . וזה הגלגל תנועתו ממזרח למערב . ונמצאו

שכשהלבנה ברום זה הגלגל הקטן . שנמצא שיש לה ב' תנועות הפכות . ולפיכך היא ראה בארובה . ובמתן . ואם בשפלה זה הגלגל . אז הלבנה מתנעטת בגלגלה הקטן . ג"כ ממערב למזרח כמו הגלגל הגדול . ולפיכך באה בקצרה . שתנועות גלגל הגדול . מן ה' אל ה' . ומן ה' אל ה' . ומן ה' אל ה' . ותנועת הקטן מן ה' אל ה' . ומן ה' אל ה' . וכל עוד שהקטן מתנועע מן ה' אל ה' . הנה יש לכדור הלבנה ב' תנועות הפכים . ה' מן ה' אל ה' . והשני מן ה' אל ה' . שהגלגל הגדול מכריח ומסבב עמו הגלגל הקטן בדרך תנועתו ופשהקטן

מתנועע מן ה' אל ה' . הקד רואה שהלבנה . הקבועה שם נמשכת ג"כ בתנועת הגדול . שמן ה' אל ה' . ומפני זה בא בקצרה . וסוף ר' ג' על מה שהעידו בראיה של ליל שלשים . ובמה שאמרו שרואה שחרית אמר טועים הם . ולא אמר שטעו

א כד' ע"ז חו' . ב כד' : ג ד' ח"י' פ"ב . מהק"ם ס"ל' י'

ובאלו

X

בראיה של ליל שלשים . תירץ הרמב"ם בפ"ב מהק"ה שאין לנו אחר ארץ לראיית יום כ"ט שהעידו בראיית ליל שלשים . אין לנו נוקקים לראיית יום כ"ט

יעמדו שנים ויעידו • מתניתין איירי כגון שראוהו ב"ד בלילה
ליל שלשים • ואז אפשר לקדשו בלילה • הילכך למחר יעמדו
שנים ויעידו • דאם לא על עדותן של אלו על מה יקדישו אבל
אם ראוהו ב"ד עם שקיעת החמה • בזמן שיש שהות לומר

הרי זה מעובר • ראוהו בית דין בלבד •
יעמדו שנים ויעידו בפניהם • ויאמרו
מקודש • מקודש • ראוהו שלשה והן
ב"ד • יעמדו השנים • וישיבו מחבריהם
אצל היחיד • ויעידו בפניהם • ויאמרו
מקודש • מקודש • שאין היחיד נאמן על
ידי עצמו: **ב** כל השופרות כשרין חוץ
משל פרה • מפני שהוא קרן • אמר
רבי יוסי והלא כל השופרות נקראו
קרן • שנאמר במשך בקרן היובל •
ג השופר

קרן • ואינו קרוי שופר • דכתיב (דברים ל"ג) בכור שורו הדר לו
וקרני ראם קרניו • וגבי ר"ה שופר כתיב (ויקרא ב"ה) והעברת
שופר תרועה וגמרינו ר"ה מיובל • בקרן היובל • ויובל דכרא
הוא דאמר רבי עקיבא כשהלכתי לגליל היו קורין לדכרא
ויובל • אלמא אפי' שופר של איל נקרא קרן ורבנן אמרי כל
השופרות אקרו קרן • ואקרו שופר • דפרה • קרן איקרי • שופר
לא אקרי • והלכה כחכמים: **ג** של

שם פירש וביאר • וסמך שילמד סתם מן המפורש וזה דלא
כהרלב"ח • ולפי שגם גמ' לא אמרו בדין' לא לא לשון בלילה
ואלו היו חלוק בין שחשיכה דמתניתין • לבלילה דבגמרא • לא
היה גמרא שתיק מינה • אלא דדין אחד להם כמו שכתבתי •

כמו שכתבתי
סוף תקיפו ס"ה

עין כיוצא בזה בדברי רב"מ סוף
פ"א מהלכות שופר בשם הר"ר
טודרוס הלוי • שאע"פ שהרמב"ם
חילק בבבא אמת ולא באחרת •
הכריח שאע"פ"כ סובר שהחלוק
בשניהם • מזה הטעם דלא הוי
שתיק גמרא מיניה • איך שיהיה
על הרמב"ם אין להתלונן • אבל
הר"ב ארכבה אחרי רכשי •
שצ"ט ומיהו כו' • משמע
שחלוקים הן ליל' מליל ל"ה
ובמ"ש עד לאת הככבים • שזה
כמו עד חשיכה • השוה מדותיהן
ולפיכך לשינוי זה צ"ע: הרי זה
מעובר • כתב הר"ב שאין מקדשין

בלילה • בגמרא דאמר קרא (תהלים פ"א) כי חוק לישראל הוא
משפט לאלהי יעקב • אימת הוי חק בגמר דין • (דהאי קרא
דענין ר"ה דרשונן ליה • במשנה ב רפ"ק ו"ה בכל החדשים) •
וקא קרי ליה רחמנא משפט • ומשפט ביום • כדפי' הר"ב רפ"ד
דסנהדרין: ראוהו ב"ד בליל' פי' של עשרים ושלשה יתו' •
יעמדו שנים ויעידו • פי' הר"ב מתניתין איירי כגון שראוהו
ב"ד בלילה • וא"ל לקדש בלילה והואיל וא"ל לקדש
בלילה • הילכך גם למחר אין סומכין על ראיותם • אלא צריך

העדאת עדים • שאם יסמכו על ראיותם • א"כ היתה ראיה קבלת עדות ואין קבלת עדות אלא ביום • כדקרו ליה לעיל
חקירה עדים כחלפת דין • תוס': יעמדו השנים • כתב הר"ב ואע"ג דיחיד מומחה כו' ולהכי הוא דאצטרך למתני כך
סיפא • כדאימת בגמ' • ומ"ש דן אפי' יחיד • עיין בריש סנהדרין • ומ"ש עד דאיכא אהרן בהדך • גמ' • ואין ב"ד שקול • מוסיפין
עליהן עוד אחד יתו' • ועיין ספ"ק דסנהדרין כיוצא בזה • ועיין עוד שם במשנה ב' • השנים הכא שאין הב"ד אלא ג' קתני
השנים • לפי שהם ידועים שאין כאן אלא שנים • ואחד • ומן הסתם אין שלשתן שוה • ואחד גדול בתוכם • והוא נשאר יושב מה שאין
כן ברישא • שהב"ד הם כ"ב • שאין שנים מבוררים • קתני שנים • ובמשנה שבסדר ירושלמי גם כאן גרס שנים •

ב חוץ משל פרה • כתב הר"ב דכתיב בכור שורו וכו' בגמ' • ונ"ל דתנא נסיב פרה • ולא שור כדכתיב בקרא דלא תטעה לומר
דוקא של שור אבל של פרה לא • ומהר"ר משה כ"ן יצ"ו תירן דקו' לן דלא תימא יובל דוקא של זכר • קמ"לן דשל פרה
דוקא לא • הא של שאר נקבות כשירות • וכתב הר"ן בשם התוספת • דהא דלא מטיק נמי של ראם מפני שהוא קרן כדכתיב וקרני
ראם קרניו ולא אשכחן דאקרי שופר • היינו משום דלא איצטרך למעוטי אלא אותן שהן חלולים • אבל אותן שאינן חלולין כגון של
ראם וכו' לא אצטרך ליה למעוטי דפשיטא דלא מקרו שופר אלא אותן שהן חלולים מלשון שפופרת עכ"ל • ושל פרה קרי ליה קרן
אע"ג דיש לו זכרות ונקבות הכתוב הוציאו מכלל הכשרין והכניסו בכלל הפסולין וכתב עוד הר"ן וא"ת דתיש ליתסר דלא אקרי שופר
וסקרי קרן דכתיב (דניאל ח') והלפיד קרן חזות בין עיניו איכא למימר דתיש וכבש חד מינא הוא ובחד שמא מקרו כדכתיב •
(דברים י"ד) שה כבשים ושה עזים • א"ל דהתם במראה הכבואה היה נראה לנבוא כדי להראותו תקפו של צפיר שלא היה בה נקבות
אלא זכרות ולפיכך קראה קרן • עכ"ל • ומ"ש הר"ב וגמרינו ר"ה מיובל • מפורש במשנה ה' וכלו דהאי קרא דוהעברת ביובל הוא
דכתיב: **שנאמר** במשך בקרן היובל • ביהושעו' • וכתבו התו' תימא דלא מיייתי קרא דיצחק דכתיב (בראשית כ"ב)
בסנדך בקרניו ואע"ג דהוא קרא מחיי' דה"ל קרא דכבוד שורו כו' • י"ל דכ"ל לאתויי האי משום דכתיב ביה בשמע"ל קול השפר:
בקרן היובל • כתב הר"ב ורבנן אמרי כל השופרות אקרו קרן ואקרו שופר • פירש"י אקרו קרן כדאמרן [במשך בקרן היובל
ואקרו שופר דכתיב בשמע"ל קול השופר וזמנתן תורה נתיב (שמות ט') ויהי קול השופר] וכתבו התו' • אבל מהאי
קרא דמתניתין אין ראיה דאדרבה מיינה מוכח דשופר אקרי קרן • ועוד צריך להוכיח דבעלמא אקרו שופרות [בלא] קרן עכ"ל •
ג של

ג שר יעל פשוט לשון התו' פי' בקונטרס חיה שכן שמה וקורין אותה (אשטנבוק) ובערוך פי' שהיא כשצה קטנה וקרן הכשצה רגיל להיות פשוט וכתי' התו' נראה דיעל קיה דכתי' (ההלים ק"ד) הרים הגבוהים ליעלים ואקו ודישן (דברים ד') מתרגמין ויעלא זרימא ע"כ ומדבריה למדנו שפי' פשוט היינו טעם רגיל להיות פשוט ועיין משנה דלקמן ובירושלמי נמי מוכח כפירש"י שכן אמרתי

ה' אמרו עס טעמיה דרבי יודא כדו ליתן את היגו על המצוי ואת שאינו מצוי על שאינו מצוי ע"כ ואי כפי' הערוך מאי מצוי ואינו מצוי איכא בין זכר לנקבה אבל בין בהמה לחיה איכ' דבהמה מצויה וחיה אינה מצויה ע"כ ופסק הלכה כפי' משנה ה' ומ"ש ה"ד דלתפלה בעינן פשוטות פירש"י בגמ' משום נשא לבנינו אל כפיס (איכה ג') ושתי חלונות טעמא במשנה דלקמן ושיהיו תן האדדים פי' הר"ן דשלושה המהלכין בדרך גדול באמצע כדאיתא בפרקא"ל הממונה והכא שופר גדול שמצות היום בשופר מאריך כו' להכירא דעלמא להודיע שמצות כו' ומיהו במאי דתקע בהדי חלונות נפיק דאש"ג דקרו קלי לא משתמעי הכא משום דחייב ליה (פירש"י חדשה היא לו) ויב דעתיה ושמע' כדא"ג בגמ' ד בתעניות פי' הר"ג על צרת כו' דכתי' על הזר הנזר כו' כלומר כל דבר שיזר לכם כגון צלות ודבר וארהיזכירא כגון הרמב"ם ריש ה' תענית ועיין משנה ד' פי' דתענית: בשל זכרים פי' הר"ג חילום ועיין משנה ג' פי' דשקלים: בפירש"י שסתמן כפוסים רש"י וטעמא דבעינן כפוסים מפרש בגמרא כמה דכייף אינש דעתיה טפי מעלי ונראה דרש"י ל"ג דעתיה שפי' פניו כפוסים לארץ משום והיה עיני ולבי עס (מליבים א' ע"כ) ור"ה לא דאיתא גמ' פי' מצות חליצה דליף מהך קרא דלריך שיהו עיניו למטה לארץ ופ"ש דע"כ כפיפת ראש כייף דעתיה וגרם ליה ואש"ג יצא דעתיה ופרש"י מנופה נסף ופרש"י בגמרא דתענית וזמא דכנופיה ואשכחן כנופיה דחלונות דמשה שהיו של כסף א"ג דתורה חסה על ממונן של ישראל ובר"ה משום נכד"ט עבדינן דזהב: ה' שורה הויבל לר"ה כו' יכתב ה"ד בגמרינן בג"ש משביעי שביעי עיין סוף מחילתין: בראש השנה חוקעין בשל זכרים כו' דט"ל כמה דכייף אינש דעתיה שיהו פניו כפוסין לארץ טפי עדיף ויובלות שהן לקרות דרור פשוטים עדיף לסימיה דחירות ובהא לא דייגינן ג"ש אלא האו כדיניה והאו כדיניה תו' ו' שופר שנסדק כו' כתב הר"ג דה"ל כשני שופרות וכן לשון רש"י ונראה מדבריו שהוא מפרש שנסדק משני דרין לגמרי ונחלק לשתי חטיבות ולא נהירא דה"ל היינו דובק שבדי שופרות אלא נכדק היינו שנסדק זכר אחד לארכו על פני כולו והיינו טעמא משום דכיון שנסדק כולו אין עס שופר עליו אלא כרטיבת שופר שתקנה ועשה כעין שופר דמי וכ"ש דבק שבדי שופרות וזו ואצ"ל זו קמני א"ג ה"א יתיר וסופו להפך כשנסדק מנד אחד ובדקו מבאש עשה שופר אחד של חטיבות והו' עס שופר עליו טפי קמ"לן תו' שנסדק פי' הר"ג דוקא לארכו אבל לרחבו אם נשתייר כו' כדי שיאחזו בידו כו' בבדייתא ומסיק בטור סימן תקפ"ו דהיינו טעם ד' אצבעות בגדול שהן ד' בקטנות דאלת"ה אלא כשעור התוקע לפי מה שהוא אדם הוא ליה למתנייה במשנה י"א פי"ז דכלים גבי הגך דחשיב שיעורן הכל לפי מה שהוא אדם וכתב הרא"ש וקטע האף ליטא כדי שיאחזו כו' למשם הטעם למה נתנו בו שעור טכא כדי שיאחזו כו' ונראה לכא ולכאן לא יאזרו לתוך ידו הוא תוקע ע"כ ומ"ו הלכו אחד אדם ביטוי ולא חשו לכן אצטריח וכו' וכו' ועיין בס' של"ה דף רכ"ח ע' ברמזי דיעים לו ותנא ורגוץ לכסוף:] ודבקי פירש"י ר"ב בדק[וכו'] ובפירש"י ו' ואש"ג דלקמן גבי ניקב וכתמו פסלינן שלא במונו דוקא התם ניקב שסתם בחטיבה

ג של יעל פשוט דלתפלה בעינן פשוטות: ופיו מנופה זכר' בשל מקדש קאמר: שופר מאריך: לאחר שחלונות פוסקים תקיעתם נשמע קול השופר: ד בשל זכרים חילום משני חלונות באמצע' שני שופרות היו להם אחד מכלן וא' מכלן וחלונות באמצע: שמצות היום בחלונות דסת' תענית על צרת צבור וכתב (בדבר') על הזר הנזר אתכם והרעותם בחלונות ודוקא במקדש עושין כן אבל בגבולים בזמן שיש שופר אין חלונות וכו' וס' חלונות אין שופר דכתב (תהלים כ"ה)

ג שופר של ראש השנה של יעל פשוט ופיו כיצופה זהב ושתיה חלונות מן הצדדין שופר מאריך וחלונות מקצרות שמצות היום בשופר: ד בתעניות בשל זכרים כפופין ופיהן כיצופה כסף ושתיה חלונות באמצע שופר מקצרות חלונות מאריכות שמצות היום בחלונות: ה' שורה הויבל לראש השנה לתקיעה ולברכות ר' יהודה אומר בר' התוקעין בשל זכרים וביובלות בשל יעלים: ו' שופר שנסדק ודבקי פכול דבק

ג"ש משביעי שביעי שיהיו כל תקיעות בחדש השביעי שוות וזו כו' פי' א לתקיעה למנין התקיעות ולברכות למנין הברכות דבעי למימר מלכיות וזכרות ושופרות דיי"כ של זכל כמו בר"ה: ר' יהודה אומר כו' ואין הלכה בר' יהודה ולא כת"ק אלא הלכה בין ר"ה בין י"ה של יובל שניהם בשל זכרים כפופים: ו שופר שנסדק ודבקי בדק פסול דהוה ליה כשני שופרות והגמ' מילי נסדק לארכו

כו' כלומר כל דבר שיזר לכם כגון צלות ודבר וארהיזכירא כגון הרמב"ם ריש ה' תענית ועיין משנה ד' פי' דתענית: בשל זכרים פי' הר"ג חילום ועיין משנה ג' פי' דשקלים: בפירש"י שסתמן כפוסים רש"י וטעמא דבעינן כפוסים מפרש בגמרא כמה דכייף אינש דעתיה טפי מעלי ונראה דרש"י ל"ג דעתיה שפי' פניו כפוסים לארץ משום והיה עיני ולבי עס (מליבים א' ע"כ) ור"ה לא דאיתא גמ' פי' מצות חליצה דליף מהך קרא דלריך שיהו עיניו למטה לארץ ופ"ש דע"כ כפיפת ראש כייף דעתיה וגרם ליה ואש"ג יצא דעתיה ופרש"י מנופה נסף ופרש"י בגמרא דתענית וזמא דכנופיה ואשכחן כנופיה דחלונות דמשה שהיו של כסף א"ג דתורה חסה על ממונן של ישראל ובר"ה משום נכד"ט עבדינן דזהב: ה' שורה הויבל לר"ה כו' יכתב ה"ד בגמרינן בג"ש משביעי שביעי עיין סוף מחילתין: בראש השנה חוקעין בשל זכרים כו' דט"ל כמה דכייף אינש דעתיה שיהו פניו כפוסין לארץ טפי עדיף ויובלות שהן לקרות דרור פשוטים עדיף לסימיה דחירות ובהא לא דייגינן ג"ש אלא האו כדיניה והאו כדיניה תו' ו' שופר שנסדק כו' כתב הר"ג דה"ל כשני שופרות וכן לשון רש"י ונראה מדבריו שהוא מפרש שנסדק משני דרין לגמרי ונחלק לשתי חטיבות ולא נהירא דה"ל היינו דובק שבדי שופרות אלא נכדק היינו שנסדק זכר אחד לארכו על פני כולו והיינו טעמא משום דכיון שנסדק כולו אין עס שופר עליו אלא כרטיבת שופר שתקנה ועשה כעין שופר דמי וכ"ש דבק שבדי שופרות וזו ואצ"ל זו קמני א"ג ה"א יתיר וסופו להפך כשנסדק מנד אחד ובדקו מבאש עשה שופר אחד של חטיבות והו' עס שופר עליו טפי קמ"לן תו' שנסדק פי' הר"ג דוקא לארכו אבל לרחבו אם נשתייר כו' כדי שיאחזו בידו כו' בבדייתא ומסיק בטור סימן תקפ"ו דהיינו טעם ד' אצבעות בגדול שהן ד' בקטנות דאלת"ה אלא כשעור התוקע לפי מה שהוא אדם הוא ליה למתנייה במשנה י"א פי"ז דכלים גבי הגך דחשיב שיעורן הכל לפי מה שהוא אדם וכתב הרא"ש וקטע האף ליטא כדי שיאחזו כו' למשם הטעם למה נתנו בו שעור טכא כדי שיאחזו כו' ונראה לכא ולכאן לא יאזרו לתוך ידו הוא תוקע ע"כ ומ"ו הלכו אחד אדם ביטוי ולא חשו לכן אצטריח וכו' וכו' ועיין בס' של"ה דף רכ"ח ע' ברמזי דיעים לו ותנא ורגוץ לכסוף:] ודבקי פירש"י ר"ב בדק[וכו'] ובפירש"י ו' ואש"ג דלקמן גבי ניקב וכתמו פסלינן שלא במונו דוקא התם ניקב שסתם בחטיבה

א כו'
ב חו'
ג חו'
ד חו'
ה חו'
ו חו'
ז חו'
ח חו'
ט חו'
י חו'
יא חו'
יב חו'
יג חו'
יד חו'
יט חו'
כ חו'
כא חו'
כב חו'
כג חו'
כד חו'
כה חו'
כו חו'
כז חו'
כח חו'
כט חו'
ל חו'
לא חו'
לב חו'
לג חו'
לד חו'
לה חו'
לו חו'
לז חו'
לח חו'
לט חו'
מ חו'
מא חו'
מב חו'
מג חו'
מד חו'
מה חו'
מו חו'
מז חו'
מח חו'
מט חו'
נ חו'
נא חו'
נב חו'
נג חו'
נד חו'
נה חו'
נו חו'
נז חו'
נח חו'
נט חו'
ס חו'
סא חו'
סב חו'
סג חו'
סד חו'
סה חו'
סז חו'
סח חו'
סט חו'
ע חו'
עא חו'
עב חו'
עג חו'
עד חו'
עה חו'
עז חו'
עח חו'
עט חו'
פ חו'
פא חו'
פב חו'
פג חו'
פד חו'
פה חו'
פז חו'
פח חו'
פט חו'
צ חו'
ца חו'
צב חו'
צג חו'
צד חו'
צה חו'
צז חו'
צח חו'
צט חו'
ק חו'
קא חו'
קב חו'
קג חו'
קד חו'
קה חו'
קז חו'
קח חו'
קט חו'
כ חו'
כא חו'
כב חו'
כג חו'
כד חו'
כה חו'
כו חו'
כז חו'
כח חו'
כט חו'
ל חו'
לא חו'
לב חו'
לג חו'
לד חו'
לה חו'
לו חו'
לז חו'
לח חו'
לט חו'
מ חו'
מא חו'
מב חו'
מג חו'
מד חו'
מה חו'
מו חו'
מז חו'
מח חו'
מט חו'
נ חו'
נא חו'
נב חו'
נג חו'
נד חו'
נה חו'
נו חו'
נז חו'
נח חו'
נט חו'
ס חו'
סא חו'
סב חו'
סג חו'
סד חו'
סה חו'
סז חו'
סח חו'
סט חו'
ע חו'
עא חו'
עב חו'
עג חו'
עד חו'
עה חו'
עז חו'
עח חו'
עט חו'
פ חו'
פא חו'
פב חו'
פג חו'
פד חו'
פה חו'
פז חו'
פח חו'
פט חו'
צ חו'
ца חו'
צב חו'
צג חו'
צד חו'
צה חו'
צז חו'
צח חו'
צט חו'
ק חו'
קא חו'
קב חו'
קג חו'
קד חו'
קה חו'
קז חו'
קח חו'
קט חו'

לארכיו. אבל אם נסדק לרחצו'ם נשתתיר מוקד'ם הנחת פה עד
מוקד'ם הסדק. כדי שיעור תקיעה כשר. ואם לאו פסול. וכמה
שעור תקיעה כדי שיאחזקו בידו ויורה לאח' ולכאן נקב וסתמו
דוקא ססתמו במינו ונשתתיר רובו שלם ולא עכנו הנקבים

נשתתרו את התקיעה כשר ואם
חסר אחד מן התנאים הללו
פסול. ז' בור. חפירה בקרקע:
דוח. מוקד מוקף מחילות על
הארץ. פיטם. כלי גדול של
חרס. אם קול שופר שזע.
העומד חוץ לבור ושזע קול
תקיעת התוקע צבור. ד' לאותן
שבבור לעולם ילאו שכן שומעין
קול שופר לעולם. אם כיון לבו
לצאת ילא. ואע"פ שלא נתכוין
התוקע להוציאו. הכא מיירי
בחזן הכנסת שתוקע. שהוא
מתכוין להוציא כל השומעים קול
תקיעתו הילכך אע"ג דלא נתכוין
להוציא זה העובר אחורי בה"כ
ולא ידע ליה ילא. אבל התוקע
להוציא יחיד ודי חובתו צבי
שיתכוין שומע ומשמיע. ה' והיה
כאשר ירים משה ידו וכו'. משום
דאירי לעיל בכונת הלכ תלא כמו
להך דלית בה בשעה שמכוונים
לבן לאביהם שבשמים הם
מתגברים:

פרק ד יום טוב של ר"ה:
במקדש היו
תוקעים. שתקיעת שופר אינה
מלאכה. ורצנן הוא דגזור עלה
גזירה שמה יטלנו בידו ועבירנו
ד' אמות בר"ה ובמקדש לא גזור
דאין אסור שבות דרצנן במקדש:
אבל לא במדינה. לא בירושלים
ולא בגבולין. והרמב"ם מפרש
שירושלים כולה קרויה מקדש.
ושאר א"י קרויה מדינה: בכל
מוקד שיש בו צ"ד. ואפילו אינן
קבועין אלא שבמקדש באו שם.
תוקעין בו: אלא

"דבק שבירי שופרות פכול נקבוסתמו
אם מעבב את התקיעה פסול ואם לאו
כשר: ז' התוקע לתוך הבור או לתוך
הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר
שמע יצא ואם קול הכרה שמע לא יצא
וכן מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת או
שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת ושמע קול
שופר או קול מגילה. אם כיון לבו יצא.
ואם לאו לא יצא. אע"פ שזוה שמע וזה שמע
זה כיון לבו וזה לא כיון לבו: ה' והיה
כאשר ירים משה ידו. וגבר ישראל וגו'.
(שמות י"ו). וכי ידיו של משה עושות
מלחמה או שוברות מלחמה. אלא לומר
לך. כל זמן שהיו ישראל מסתכלים בלפי
מעלה ומשעברין את לבן אביהם שבשמי'
היו מתגברין ואם לאו היו נופלין. כיוצא
בדבר אתה אומר (במדבר כ"א) עשה לך
שרף ושים אותו על גס. והיה כל הגשוד
וראה אותו וחי. וכי נחש שמית או נחש
מחיה. אלא בזמן שישראל מסתכלין בלפי
מעלה. ומשעברין את לבם לאביהן
שבשמים. היו מתרפאים. ואם לאו היו
נימוקים. חרשי. שומה. וקטן אין מוציאין
את הרבים ידי חובתן. זה הכלל כל שאינו
מתוויב בדבר. אינו מוציא את הרבים ידי
חובתן:

פרק ד יום טוב של ראש השנה שחל
להיות בשבת. במקדש
היו תוקעים. אבל לא במדינה. משחרב
בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי.
שיהו תוקעין בכל מקום שיש בו בית דין.
אמר

בהתיבה אחרת (כלומר בחלל הגקב) דחסר הוא. אבל אם
חסר הסדק צדק חוזר לכמות שהיה ואין הדבק ניכר בין
הסדקים. הרא"ש: ז' הדות פי' הר"ב מוקד מוקף מחילות
על הארץ. וכן פירש"י גם הרמב"ם. ועוד פירש כן הר"ב
והרמב"ם משנה ו' פ"ה דכלים וכן

כי הר"ב במשנה ב' פ"ד דב"ב
ושם אכתוב לשון הרשב"ם בזה:
גם לשון הרמב"ם שבחבורו:
ובן מו' שהיה עובר בו. משום
אותם מזה ה' ד שבשמים
המשמיע והשומע אינו במקום א'
ובסדר המשנה שבגמ' ל"ג וכן:
אם כיון לבו פי' הר"ב לצאת
עיון מ"ש בס"ד במשנה י"ד
פ"ג דסוכה. ועיין במשנה ה'
פרק דלקמן: ח' אלא לומר לך
כל זמן שהיו ישראל מסתכלים
כלפי מעלה וכו'. יתכן בעיני
שהיתה הרמת ידיו של משה רבינו
ע"ה הוראה לבני ישראל
סיסתכלו כלפי מעלה וישעבדו
לבס לשמים כעין הוראת הנחש
שעל הגס כבסמוך כי לא יכשר
לפרש שמה היה שלוחם של
ישראל וכשהרים ידו והספכל
כלפי מעלה ושעבד בו. הו'
במקום כל ישראל ואם הניח ידו
לא שעבד נפשו לשמים שזה לא
יזדק לומר על ארון הנביאים
ע"ה אבל ברוב עס הדרת המלך
ה' צבאות ב"ה לא יהיה כי אם על
ידי הוראה. זה יתכן מאוד.
והעד הגאון נחש הכנסת
דבסמוך. ולפי דרכי יתכן מאוד
שהיה עומד על הגבעה כטעם
הנחש שעל הגס כדי שיכלו
לראותו כל ישראל וכאשר ראו פי
הרים ידו גם הנה הסתכלו וכוונ
לבס. ולא כן כאשר הניח ידו:
זה הכלל כו'. י' נראה דלאתו
צרכת הגהנין דמני בגו'
שאם ילא אינו מוציא. דבשלמא
צרכת המזות כל ישראל ערבין
זה בזה. ולפיכך אע"פ שהוא ילא לעצמו מוציא לאחרים.
ולא לרצן. ועיין סוף מילותין:
היו תוקעים. פי' הר"ב דרצנן הוא דגזור שמה יטלנו ועבירנו ד' אמות בר"ה. עיין מ"ש בסוף משנה
ב' פ"ד דסוכה. ומ"ש דאין אסור שבות במקדש כו'. עיין במשנה ו' צ' פרק בתרא דערובין:
לא במדינה. עיין במשנה ג'. ומ"ש הר"ב לא בירושלים. עיין במשנה ג' פ"ק דשקלים: שיש בו צ"ד
מפני שצ"ד ורזין הן. ולא יבואו התוקעים להעביר השופר במדינת צרה' ד'.

פרק ד במקדש
אבל
מפני שצ"ד ורזין הן. ולא יבואו התוקעים להעביר השופר במדינת צרה' ד'.

שבית דין מזהירין את העם ומודיעים אותם • הרמב"ם פרק
ב' מהלכות שופר: ב ועוד זאת היתה בירושלים יתירה פי'
הר"ב דהכי קאמר בירושלים היו חוקעים בכל העיר • כל זמן
שב"ד יושבים במקדש • ש"מ דביתן שבית המקדש קיים איירינן
דהכי קאמר ועוד זאת היתה

אלא ביבנה • שהיתה שם סנהדרי גדולה בימיו • וכן בכל מקום
שגלתה שם סנהדרי גדולה • אבל לא בב"ד של כ"ג: אמרו לו
זכו • איכא בין אמרו לו לת"ק • דתנא קמא סבר כל מקום שיש
בו ב"ד ואפי' באקראי • ואמרו לו סברי • אחד יבנה ואחד כל

א פי' דה
ב ל' סוכה
ג פי' פ' ח'
ד לולב סוף פ'
ה סוכה פ'
ו סוכה פ'
ז סוכה פ'
ח סוכה פ'
ט סוכה פ'
י סוכה פ'
יא סוכה פ'
יב סוכה פ'
יג סוכה פ'
יד סוכה פ'
יז סוכה פ'
יח סוכה פ'
יט סוכה פ'
כ סוכה פ'

אמר רבי אליעזר • לא התקין רבן יוחנן בן
זכאי אלא ביבנה בלבד • אמרו לו אחד
יבנה יוא' כל מקום שיש בו ב"ד • ועוד
זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה •
שכל עיר שהיא רואה וישומעת ויקרובה
ויכולה לבא • תוקעין • וביבנה לא היו
תוקעין אלא בב"ד בלבד • ג' בראשונה
היה הרוב ניטל במקדש שבעה • ובמדינה
יום אחד • משחרב בית המקדש התקין
רבן יוחנן בן זכאי שיחא לולב ניטל במדינה
שבעה • ובר למקדש • ושיחא יום הגף •
כולו אסור: ד' בראשונה היו מקבלין
עדות החדש כל היום • פעם אחת נשורה
הערים מלבוא • ונתקלקלו הלויים בשיר •

מקום שיש בו ב"ד קצוב כמו
ביבנה אבל ב"ד של אקראי לא •
והלכה כאמרו לו: ב ועוד
זאת היתה ירושלים • מתנינן
חסורי מחסרה והכי קתני •
בירושלים היו חוקעין בכל העיר
כל זמן שב"ד יושבים במקדש
שב"ד יושבין עד ששה שעות ביום •
וביבנה לא היו חוקעין בכל
העיר • אלא בפני ב"ד • עוד זאת
היתה ירושלים יתירה על יבנה
כו' כל עיר שהיא רואה וירושלים •
פרט ליושבת בכל • שאע"פ
שהיתה קרובה לא היו חוקעין בה
ושומעת פרט ליושבת בראש
ההר • וקרובה • פרט ליושבת
חוץ לחומס • ויכולה לבא • פרט
למפקדי לה נהר: ג לולב ניטל
במקדש שבעה • דכתוב (ויירא

התקינו

עודה בבניה ולכן נ"ל דרש"י ס"ל דהא דתנינן לעיל • אבל
לא במדינה • לאו כלל הוא • אלא סמוך אפרטה דמתני' דהכא
דבמדינה עמה יש חלוק • שבירושלים וכל עיר שהיא רואה
כו' חוקעים כל זמן שיושבין [ב"ד] בבית המקדש והא דלא פי'
דשי' בירושלים בכלל מקדש • משום דלעולם יש חלוק בין
מקדש לירושלים: דבמקדש אפי' שלא בזמן שב"ד יושבין
תוקעין שאין שבות במקדש • ועוד דלשטתיה אויל דשאר דוכתי
נמי רגיל לפרש בירושלים בכלל מדינה וכחכתי טעמו בפ"ק
דשקלים • ולולב שהיה ניטל בגבולין אפי' בזמן המקדש • כדתנן במסנה י"ג פ"ג דסוכה • כבר כתבתי שם דהיינו דוקא כל סומכין
שלוחי ב"ד מגיעים שם מה שאין כן ראש השנה לא היה ידוע קביעת החדש • כי אם בירושלים ותוך החומין • והא דכתב

(כ"ג) ושמחת לפני ה' אלהיכם שבעת ימים • ובמדינה יום
אחד • דכתוב ושמ' ולקחתם לכם ביום הראשון • ושיחא יום
הגף • יום הגפת העומר • כלו אסור לאכול מן החדש • ועמאל
מפורש בפרק לולב הגזול: ד' נתקלקלו הלויים בשיר • של
תמיד של בין הערבים • ולא אמרו בו שיר כלל • לפי שרוב
פעמים היו הערים באים קודם הנהגה • לפיכך תקנו שיר של
יום טוב • בתמיד של

הוא ב"ד יושבין במקדש • לא לדון • דאין דבין בשבתות וי"ט • כדתנן במס' ג' גילה • ובסנהדרין פרק הגמגמן דף פ"ח •
במות החו' יושבין בלשכת הגזית • ובשבתות וי"ט יושבים בחיל (ולשון הרמב"ם ברפ"ג מהלכות סנהדרין בבית המקדש שבהר
הבית) ופליג' שלא יהו גראין כיושבין דבין שבלשכת הגזית היו דבין ע"כ • אבל ישיבתן היתה להוראה שאין בכלל דאין דבין כו' •
ג במקדש שבעה ובמדינה כו' • עיין משנה י"ב פ"ג דסוכה: בפר' ג' שבעה • כבר פירשתי בסוכה פ"ג משנה י"ג •
דשבעה היינו לאסוקי ראשון בלבד • ולעולם בשבת שבעה אינו ניטל • והיינו טעמא דלא הוצרכו לתקן בלולב
שידחה שבת • כמו בשופר • דשופר כי אתי בשבת • ולא יתקע • חיישין ששכחה תורת שופר • אבל לולב כי אתי בשבת • איחא
בשאר יומי • [אי נמי] משום דשופר אתי לזכרון • טפי מלולב • הר"ן • ריש פירקין ותרוין הש"י ב"הו"ג"הו" • ולתרוין
הראשון יש ראה • מדלא תנן בתקנת שופר זכר למקדש כדתנן גבי הקנות לולב • ואע"ג דר"ה איחא נמי שני ימים • מ"מ דין תורה
אינו אלא יום אחד • וכן אם באו העדים בראשון • ובפ"ד דסוכה כתב הר"ן • משום דשופר הפסח ליחיד לתקוע על ידי כולן •
הלכך במקום ב"ד ליכא למוחש דב"ד וריוין הן • משא"כ בלולב לכלל הסור • ועיין בהש"ה ב"פ"ק דמגילה: •
אמר רבי יוחנן • דשם לא יבואו עדים כלל • או של י"ט • דשם עוד סוף העדים לא • יום • ולא אמרו שירה כלל • ובתנן
התוס' דא"ג דבריש פ"ה דפסחים אמרינן • דאין מקריבין קרבן אחר תמיד של בין הערבים • מדכתיב עליה (כדפי' סס סר"ב)
ג' ב' לחשוב לקלוק

קרבן

בין הערבים וצתמיד של שחר שרוב פעמים עדין לא באו עדים ולא ידעו אם יתקדש היום אם לאו לא תקנו לו שיר של י"ט אלא שיר של חול היו אומרים ואותו פעם שהגיע שעת הקרבת תמיד של בין הערבים ועדין לא באו עדים לא ידעו הלויים אם יאמרו שיר של חול או שיר של יום טוב ולא אמרו שיר כלל: ונהגין אותו היום קדש דמשתשיב ליל שלאחר כ"ט בחלוול נהגו בו קדש שיר יבואו עדים מחר ויקדשהו ב"ד ונמצא שבגילה ליל י"ט הוא וכן למחר כל היום עד המנחה ואם באו עדים מקדש את החדש ונדע שיפוננהו בו קדש ואם מן המנחה ולמעלה באו עדים אף ע"פ שאין בית דין תקדשין אותו היום ויעברו את חלוול ויקדשהו למחר: אף על פי כן נהגין אותו בקדושה ואסור במלאכה דלמא אתי לזלוולי ביה לשהיבאה ויעשו בו מלאכה כל היום ואמרין אשתקד נהגנו בו קדש בחנם וזמן המנחה ולמעלה חזרנו ונהגנו בו חול: שאפילו ראש ב"ד בכל מקום שנזרך פרוש ממקום הועד למקום אחר והדי עקר מוצת החדש תלויה בו כדתנן בפ"ג לעיל ראש ב"ד אומר מקודש מ"מ לא יהיו צריכין עדים לילך אחריו אלא למקום הועד שהסנהדרין יושבין שם ילכו וסנהדרין מקדשין אותו בלא ראש ב"ד: ה' אבן מגן אברהם וגבורו אתה גבור: קדושת השם קדוש קדוש קדוש: קדושת היום אתה בחרתנו וזכרונות ותוקע שופרות ותוקע תקראי ילפינן להו דכתיב (ויקרא כ"ג) זכרון תרועה ודרשי רז"ל זכרון אלו זכרונות תרועה אלו שופרות ואמר קרא (בסדר ר"י) והיו לכם לזכרון לפני ה' אלהיכם אני ה' אלהיכם מה ת"ל אני ה' אלהיכם למד על כל מקום שיש שם זכרונות ושופרות יהיו מלכיות עמהם: אר"ע וכו' והלכה כר"ע: ו מעשרה מלכיות ג' פסוקים משל תורה וג' משל כתובים ג' משל כתיבאים ואחד משל תורה שמעלים בו:

התקינו שלא יהיו מקבלין אלא עד המנחה ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נהגין אותו היום קדש ולמחר קדש משחרב בה"מ התקין ר"י בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש בכל היום אמר רבי יהושע בן קרחה ועוד זאת התקין רבן יוחנן בן זכאי שאפילו ראש בית דין בכל מקום שלא יהיו העדים הולכין אלא למקום הועד: ה' סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עמהן ואינו תוקע קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר עבודה ויהודאה וברכת כהנים דברי ר' יוחנן בן נורי אמר ליה רבי עקיבא אב אינו תוקע למלכיות למה הוא מזכיר "אלא אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע ואומר עבודה ויהודאה וברכת כהנים: ו אין פוחתין מעשרה מלכיות מעשרה זכרונות מעשרה שופרות רבי יוחנן בן נורי אומר

קרבן מוסף. דשפי מוסף שהוא עשה דרביים ודמי עשה דהשלמה כדאשכחן דפסח דמי ליה. אבל הרמב"ם כתב בפ"ו מה' קדוש החדש וז"ל ונתקללו במקדש. ולא ידעו מה יעשו אסף עשו עולה של בין הערבים. שז"ל יבואו העדים וה"א שיקריבו מוסף היום אחר תמיד של בין הערבים עכ"ל וצאתם מדבריו צריכין עיון של המנחה אינה כדבריו גם בגמ' פליגי בקלוקל הסיר. אם לא אמרו כל עקר כדפי' הר"ב או שאמרו של חול בתמיד של בין הערבים ובפ"א המשל כתב נתקללו הלוי בשי"ט ענינו שלא אמרו שירה כלל שלא ידעו אם היה חול וכו' כי עכ"פ צריך שירה על כל קרבן כמ"ש במקומו ועת המנחה הוא עת הקרבת תמיד שבין הערבים ואחר שמקריבין אותו לא היו מקריבין אחריו סוס דבר ע"כ וז"ע: התקין רבן יוחנן בן זכאי עיין מה שכתבתי בריש מס' ביצה על זה ואם לא באו קודם המנחה אמרו שיר של חול וכן נראה דברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות קדוש החדש: הובולל מלכיות עמהן אע"ג דצ"ל דמיניה ילפי' לזכרונות שופרות מלכיות כמו שכתב הר"ב נוכחו המלכיות באחרונה מקדימין הקלניות כמ"ש הרמב"ם ומן הראוי להקדים המלכיות וכו' כמו שאמר (בגמ' פ"ק דף י"ו) אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה וצמח בשופר ע"כ והטעם מבואר כי קודם ראוי שנמליך מלך עלינו ואח"כ נעלה וזכרונינו לפני לטובה ומה שכתב הר"ב למד על כל מקום כו' עיין במשנה ג' פ"ג דתענית קרוי' את היום ותוקע דמוצה בשלש תקיעות של שלש שלש כדתנן במשנה ט' לביה הוא מזכיר מפרשינן בצמרא דה"ק למה הוא מזכיר עשר לימא תשע דהואיל ואשתנו מלכיות מזכרונות ושופרות לענין תקיע' בדין הוא דלשתנו נמי לפחות מהן: ו אין פוחתין מעשרה מלכיות כו' מפרשינן בגמ' כנגד עשרה הילוליים דהללו אל דקדשו דכתיב בהו (תהלים ק"ג) הללו דתקע שופר אי נמי כנגד י' הדברות פירש' דכתיב בהו נמי שופר אי נמי כנגד י' ופירש"י שהעולם נברא בר"ה: מעשרה מלכיות פי' הר"ב ג משל תורה וג' משל כתובים ומשלי' כתיבא ור' יוחנן נמי בזה לא פליגי ואע"ג דבכל מקום אמרינן תורה וכתיבאים וכתובים וכללמן בסמוך פי' כמו ד"ל משום דקראי דתילי משלי איוז קדמו לגביאיים והר"ב אע"פ שבכאן מפרש משום דאמר שהתמיל בתורה

א"ת ה"י
ב"ה ה"י
כ"ה ה"י
ד"ה ה"י
ה"ה ה"י
ו"ה ה"י
ז"ה ה"י
ח"ה ה"י
ט"ה ה"י
י"ה ה"י
יא"ה ה"י
יב"ה ה"י
יג"ה ה"י
יד"ה ה"י
יז"ה ה"י
יח"ה ה"י
יט"ה ה"י
כ"ה ה"י
כז"ה ה"י
כח"ה ה"י
כט"ה ה"י
ל"ה ה"י
לז"ה ה"י
מ"ה ה"י
מז"ה ה"י
מט"ה ה"י
נ"ה ה"י
נז"ה ה"י
נח"ה ה"י
נט"ה ה"י
ס"ה ה"י
סז"ה ה"י
סה"ה ה"י
סח"ה ה"י
סט"ה ה"י
ע"ה ה"י
עז"ה ה"י
עח"ה ה"י
עט"ה ה"י
פ"ה ה"י
פז"ה ה"י
פח"ה ה"י
פט"ה ה"י
צ"ה ה"י
צז"ה ה"י
צח"ה ה"י
צט"ה ה"י
ק"ה ה"י
קז"ה ה"י
קח"ה ה"י
קט"ה ה"י
ק"ל ה"י
ק"מ ה"י
ק"נ ה"י
ק"ס ה"י
ק"י ה"י
ק"כ ה"י
ק"כ"א ה"י
ק"כ"ב ה"י
ק"כ"ג ה"י
ק"כ"ד ה"י
ק"כ"ה ה"י
ק"כ"ו ה"י
ק"כ"ז ה"י
ק"כ"ח ה"י
ק"כ"ט ה"י
ק"ל"א ה"י
ק"ל"ב ה"י
ק"ל"ג ה"י
ק"ל"ד ה"י
ק"ל"ה ה"י
ק"ל"ו ה"י
ק"ל"ז ה"י
ק"ל"ח ה"י
ק"ל"ט ה"י
ק"מ"א ה"י
ק"מ"ב ה"י
ק"מ"ג ה"י
ק"מ"ד ה"י
ק"מ"ה ה"י
ק"מ"ו ה"י
ק"מ"ז ה"י
ק"מ"ח ה"י
ק"מ"ט ה"י
ק"נ"א ה"י
ק"נ"ב ה"י
ק"נ"ג ה"י
ק"נ"ד ה"י
ק"נ"ה ה"י
ק"נ"ו ה"י
ק"נ"ז ה"י
ק"נ"ח ה"י
ק"נ"ט ה"י
ק"ס"א ה"י
ק"ס"ב ה"י
ק"ס"ג ה"י
ק"ס"ד ה"י
ק"ס"ה ה"י
ק"ס"ו ה"י
ק"ס"ז ה"י
ק"ס"ח ה"י
ק"ס"ט ה"י
ק"ע"א ה"י
ק"ע"ב ה"י
ק"ע"ג ה"י
ק"ע"ד ה"י
ק"ע"ה ה"י
ק"ע"ו ה"י
ק"ע"ז ה"י
ק"ע"ח ה"י
ק"ע"ט ה"י
ק"פ"א ה"י
ק"פ"ב ה"י
ק"פ"ג ה"י
ק"פ"ד ה"י
ק"פ"ה ה"י
ק"פ"ו ה"י
ק"פ"ז ה"י
ק"פ"ח ה"י
ק"פ"ט ה"י
ק"פ"א ה"י
ק"פ"ב ה"י
ק"פ"ג ה"י
ק"פ"ד ה"י
ק"פ"ה ה"י
ק"פ"ו ה"י
ק"פ"ז ה"י
ק"פ"ח ה"י
ק"פ"ט ה"י
ק"פ"א ה"י
ק"פ"ב ה"י
ק"פ"ג ה"י
ק"פ"ד ה"י
ק"פ"ה ה"י
ק"פ"ו ה"י
ק"פ"ז ה"י
ק"פ"ח ה"י
ק"פ"ט ה"י
ק"פ"א ה"י
ק"פ"ב ה"י
ק"פ"ג ה"י
ק"פ"ד ה"י
ק"פ"ה ה"י
ק"פ"ו ה"י
ק"פ"ז ה"י
ק"פ"ח ה"י
ק"פ"ט ה"י
ק"פ"א ה"י
ק"פ"ב ה"י
ק"פ"ג ה"י
ק"פ"ד ה"י
ק"פ"ה ה"י
ק"פ"ו ה"י
ק"פ"ז ה"י
ק"פ"ח ה"י
ק"פ"ט ה"י
ק"פ"א ה"י
ק"פ"ב ה"י
ק"פ"ג ה"י
ק"פ"ד ה"י
ק"פ"ה ה"י
ק"פ"ו ה"י
ק"פ"ז ה"י
ק"פ"ח ה"י
ק"פ"ט ה"י
ק"פ"א ה"י
ק"פ"ב ה"י
ק"פ"ג ה"י
ק"פ"ד ה"י
ק"פ"ה ה"י
ק"פ"ו ה"י
ק"פ"ז ה"י
ק"פ"ח ה"י
ק"פ"ט ה"י

(בגמ' פ"ק דף י"ו) אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה וצמח בשופר ע"כ והטעם מבואר כי קודם ראוי שנמליך מלך עלינו ואח"כ נעלה וזכרונינו לפני לטובה ומה שכתב הר"ב למד על כל מקום כו' עיין במשנה ג' פ"ג דתענית קרוי' את היום ותוקע דמוצה בשלש תקיעות של שלש שלש כדתנן במשנה ט' לביה הוא מזכיר מפרשינן בצמרא דה"ק למה הוא מזכיר עשר לימא תשע דהואיל ואשתנו מלכיות מזכרונות ושופרות לענין תקיע' בדין הוא דלשתנו נמי לפחות מהן: ו אין פוחתין מעשרה מלכיות כו' מפרשינן בגמ' כנגד עשרה הילוליים דהללו אל דקדשו דכתיב בהו (תהלים ק"ג) הללו דתקע שופר אי נמי כנגד י' הדברות פירש' דכתיב בהו נמי שופר אי נמי כנגד י' ופירש"י שהעולם נברא בר"ה: מעשרה מלכיות פי' הר"ב ג משל תורה וג' משל כתובים ומשלי' כתיבא ור' יוחנן נמי בזה לא פליגי ואע"ג דבכל מקום אמרינן תורה וכתיבאים וכתובים וכללמן בסמוך פי' כמו ד"ל משום דקראי דתילי משלי איוז קדמו לגביאיים והר"ב אע"פ שבכאן מפרש משום דאמר שהתמיל בתורה

[2] לו 36 דהתחלה

דחתולה ועליה היא חזרה להתחיל בתשובים כדו טוהא מעלה
 בקדשים בראשית דמגילה נראה שחזרבו : אם אחר שלש שלש
 מפ"ס בנמ' כנגד תורה כביאים וכתובים ואחרי לה כנגד
 כהנים ליום וישראלים : אין מזכירין זכרו מלכותנו הקדים

זכרון למלכות שהוא מופל על ל
 מזכירין ובסדר המסנה שבגמ'
 גרם מלכות זכרון ושופר :
 והשני מתקיע פי' הר"ב
 המתפלל תפל המוספין
 ומנהגם היה שש"ל המתפלל
 ביוצר אינו מתפלל במוסף אלא
 ש"ל אחר הר"ן ולא תני במוסף
 תוקעין משום דש"ל החוזר
 ומברך הברכה על הסדר תלוין
 התקיעות כמו שהוא שנו בסוף
 הפרקי ומ"ס הר"ב ובשעת השמד
 תקעו כו' גמ' וכתבו התו' ואף
 ע"פ שבטלה הגזירה לא עבדין
 כדמעקרא אף ע"ג דזריזין
 מקדימין כו' כדלקמן דמיישגין
 שמה יחזור הדבר לקלולו ופי'
 הר"ן דתקעו תקיעות וט' ברכות
 במוספין דהא על סדר ברכות
 תוקעים כדלעיל וקודם לכן הוה הכל בשחרית :

בתיקיע מדלא תני תוקע דקדק רבינו האי שאין ש"ל תוקע'
 אלא אחר וטעמא כדתני במשנה ד' פ"ה דברכות
 לעיני נשיאת כפים וכל חלוקי דיעין דהתם שייכונמו הכא
 הר"ש : ובשעת ההלל כתב הר"ב משום דאין אומריין
 הלל בראש השנה כו' דאפשר מלך יושב על כסא דין וספרי
 חיים וספרי מתים פתוחים לפניו וישראל אומרים שירה גמ' :
 הראשון מקרא את ההלל משום דזריזין מקדימין לזנות
 גמרא :

מקרא ולא קתני קורא היינו טעמא לפי שהוא מקרא
 לצבור וכדאמרינן הוא אומר הללויה וכן אומרים

שלש שלש אחד של תורה ואחד של כתובי' ואחד של נביאי'
 והלכה כר' בן גוריון מלכות וזכרונות ושופרות של פורענות
 כגון אם לא ביד חוקה המלוך עליוס (יהואל ב') ויזכור כ'
 בשר המה (ההלים ע') תקעו שופר בנבעה (הושע ה') וכיוצא

"אם אמר שלש שלש מכולן יצא אין
 מזכירין זכרין מלכו' ושופר של פורענות
 מתחיל בתורה ומישראלים בנביאי ר' יוסי
 אומר אם השלים בתורה יצאן העובר
 לפני התיבה ב"ט של ר"ה השני מתקיע
 ובשעת ההלל ראשון מקרא את ההלל :
 ה' שופר על ראש השנה אין מעבירין עליו
 את התחום ואין מפקדין עליו את הגל לא
 עולין באילן ולא רופכין על גבי ברהמה
 ולא שטין על פני המים ואין חותכין אותו
 בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר
 שהוא משום לא תעשה אבל אם רצה
 ליתן לתוכו מים אויין יתן אין מעבכין
 את התנוקות מלתקיע אבל

בהן וזכרון ימיד כגון זכרה לי
 אלהי לטובה (נחמיה ה) אע"פ
 שהוא לטובה אין מזכירין אותו
 וכן הלכה : ר"ן אומר אם השלים
 בתורה יצא בנמ' מפרש לחלוקה
 דר' יבני ומסלים בתורה ואם
 השלים בנביאי יצא והלכה כר' :
 השני מתקיע המתפלל תפלת
 המוספין מתקיע ולא המתפלל
 תפלה של שחרית ובשנת השמד
 תקעו כן שבזרו שלא יתקעו
 והיו אורזים להם כלשש שעות
 של זמן תפלת השחר לכך
 העבירו התקיעה מתכלת השחר
 לתפלת המוספין : ובשנת
 ההלל משום דאין אומרים הלל
 ברה' אצוים הכפורים קתני
 ובשנת ההלל כלו' בשאר י"ט
 שאומרים ההלל : ד' אין מעבירין

עליו את התחום לילך מוז לתחום כדי להביא שופר או לילך
 לשמוע התקיעות בדבר שהוא משום שבות כגון להטבו
 בסכין בדבר שהוא משום לא תעשה כגון להחבו במגרה
 דהוי מלאכה גמורה של חרישת עץ ואיכא דמתו אכבא דבר
 שהוא משום שבות ומגל שאין דרך לחקור בו דבר שהוא
 משום לא תעשה סביבא דאורחיה הוא : אם רצה ליתן לתוכו
 יין ויתן ולא אמרינן מתקן מנה הוא : אין מעבכין את
 התנוקות שהגיעו לחנוך ואפי' בשבת כדי לחנוך
 במצות שיהיו מלומדין לתקוע ביום טוב של ראש השנה :
 ומתעסקין

הללויה הר"ן ועיין משנה פ"ג דסוכה : ח שופר וכו' אין מעבירין עליו את התחום וכו' ובה"ל ללב וכדמוכח במשנה
 י"ג פ"ג דסוכה והא דלא תני לכל הני דמתני דהכא גבי לילב אע"ג דלפי הסדר קדים סוכה לרה"י י"ל דגבי שופר הוי
 רבותא טפי כיון דליצא בשאר יומי כמו לילב א"ג דיסבו זכרון כמ"ס במשנה ג' : אין מעבירין פי' גמרא מ"ט שופר עשה
 הוא וי"ט עשה (דשבתון) ולא תעשה (דלא תעשה כל מלאכה) ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה ופי' הר"ן וחכמים עשו חזוק
 לדבריהם הכל כשל תורה דכיון דלא דמי מלאכה דאורייתא אף שבות דדבריהם לא ידחה ודקא יהבינן טעמא משום דה ל
 ו"ט עשה ולא תעשה קושטא דמלתא קאמר ומיהו לא לרבינו להכי דאפי' הוה י"ט ל"ת גרידא לא אתו מכשירי שופר ודמו
 לה דהא בעידנא דקא מעקרא לאו לא מקיים עשה ע"כ הכי איתא בפרקי י"ט דשבת בגמרא סוף דף קל"ב :
 ואין מתקמין עיין משנה ו' פרק ח' דפסחים : לא עולין באילן וכו' טעמיהו מפרש [הר"ב] במשנה ב' בראשית
 דבינה בין בדבר שהוא משום שבות ובין בדבר שהוא משום לא ת' בגמ' שבות אמת לא משום לא תעשה
 מבעיא זו ואז"ל זו קתני וכן בריש הוריות וטעמא דכיון דקתני בלשון בין לא עבד לריכותא ומיהו בריש מועד קטן
 עבד לריכותא : אין מעבכין את התנוקות מלתקוע פירש הר"ב שהגיעו לחנוך ואפי' בשבת כפירש' וטעמא
 כשהגיעו לחנוך דהואיל והגיעו לחנוך מתעסקים עמו כדי שילמוד שידע לתקוע לזאת י"ח כשיבא ראש השנה אבל
 שלא הגיע לחנוך לא וכתב הר"ן וכי תימא אמאי מעבכין דהא ק"ל קטן האוכל נבילות אין ב"ד מגזיין להפרישו
 כמ"ס

ומתעסקין בהם וליכא למגור דליכא אחי לאתווי ארבע אמות
[ב"ר] דהא חינו טרוד במזוה אלא מתעסק בעלמא ולא
גזרו שיהא יביאנו ד"ה בר"ה. אלא בזמן שהוא חייב בתקיעת
סופר. שמתוך שהוא טרוד ללכת ידי חובתו יסכה את השבת:

בן סדר תקיעות שלשה. אהת
למלכות. ואהת לזכרונות.
ואהת לשופרות: של שלש שלש.
תקיעה ותרועה ותקיעה לכל
אהת ואהת. לפי שאמרו שתי
תרועות במקרא בר"ה. ותרועה
אהת ביום הכיפורים של יובל.
וילפינן שביעי שביעי לג"ש.

ליתן את האמור של זה בזה. ותרועה האמורה ב"ה של יובל.
אזו נותנין אותה לראש השנה. נמצאו בר"ה שלש תרועות.
ושתי תרועות האמורות בר"ה נותנין אותן ליום הכפורים.
נמצאו שלש תרועות ביום הכיפורים. וכל תרועה פשוטה
לפניה ושפוטה לאחריה. דתניא מנין שפשוטה לפניו. הלמוד
לומר (ויקרא ב"ה) והעברת שופר תרועה. ומנין שפשוטה
לאחריה. ת"ל (שם) תעבירו שופר. הרי העברה תחלה
וסוף ותרועה בנתיים. ולשון העברה פשוטה משמע. העברת
קול אחד פשוט. הרי שלש תרועות של ר"ה. שש תקיעות
והרי לך שלש. של שלש שלש. שש עשור כל התקיעות שהם שש
תקיעות. כשש תרועות. נמצאו ששור תקיעה אחת כחצי
תרועה. ששור תרועה כג' יבבות. ג' קולות בעלמא של כל
שקויו"מ יבבא היא ג' כחות של כל שאן נמצאו ששור תרועה ט'
כחות של כל שאן והאי מסתברא: תקע

(כ"ט בספ"ט דשבת) י"ל דה"מ במלתא דלא מפרסויה אכל.
במלתא דמפרסויה כי הא שהקין נשמע לרבים מעכבין.
דלמא נפיק מינה חורבא. לתקוע בצבת שלא ככני בית דין
ע"כ. והרמב"ם בפירושו מפרש ג"כ כהגיע למינך. אכל
בחבורו פ"ב מהלכות שופר מזר

בו ופי' בשלא הגיע לחנוך
ואין להאריך:

אבל מתעסקין עמהן עד שילמדו:
"והמתעסק לא יצא." והשומע מן
המתעסק לא יצא: ט' סדר תקיעות
שלש שלש שלש. ששור (בגמ' תקיעה)
תקיעת כג' תרועות. ששור תרועה יבבא

מתעסקין עמהן. שאמרו להם תקעו ומשתדלין
עמהן המגיד:

והמתעסק לא יצא. למה שפירש הר"ב פרק דלעיל משה:
ז' דבעי כונה ללכת. מקרי מתעסק כל שאינו
מתכוין לתקוע תקיעה של מצוה. כדאיתא בגמרא.
וממתניתין דלעיל לא שמינן אלא דהשומע צריך כונה. אבל
התקוע עצמו ה"א דיצא. בו אפילו במתעסק ולא לבטי כונה
ללכת. צריכא מתני' דהבא. אלא מינה דתו תקן והשומע
מן המתעסק לא יצא קשיא דמשה שאינה צריכה היא דהשתא
תוקע עצמו לא יצא במתעסק. אע"ג דשומע ותוקע. כל
שכן השומע בלבד. ועוד דהא כבר תנא ליה בפירקה דלעיל
אם כיון לבו יצא כו'. וי"ל דהוי אמינא דוקא המתעסק עצמו
שאין כאן שום כונה ללכת אינו יוצא. אבל השומע מן
המתעסק כיון שהוא מכוין ללכת יוצא בשמייעתו. דהא עקר
מצוה בשמייעה ולא בתקיעה. דמשום הכי אין מברכין לתקוע
מזוה בשמייעתו דלעיל לא שמינן דהוי אמינא אם כיון לבו דתנן
התם אפילו כי שזע מתעסק. דבמתני' לא תין בהדיא דבש"ז מיירי. קמ"ל הכא דבעינן נתיב כונת משמע:

ש שלש שלש שלש. כתב הר"ב לפי שאמרו שתי תרועות במקרא בראש השנה.
בחדש השביעי בחדש אומר. ובחדש השביעי בחדש לחדש וגו'. יום תרועה יהיה לכם דפרשת פנחס.
ותרועה אחת ביום הכפורים של יובל. והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשרה לחדש ב"ה דפרשת בהר. ומ"ה הר"ב

ומנין שפשוטה לאחריה. ת"ל תעבירו שופר. דכופיה דקרא דוהעברת שופר תרועה איכו: ששור תקיעות כשש
תרועות. פי' הר"ב ששור כל התקיעות שהם שש תקיעות. כשש תרועות. השם דמורנו לה רמי מתני' וברייחא אהדדי
ומשני לה בגמרא דתנא דידן קא השיב לה תקיעות דכולהו צבי. וזה שאמר הר"ב ששור כל התקיעות וכו'. ולפירוש הראשון
שכתב הר"ב דששור תרועה כשש יבבות. שש קולות בעלמא כל שאן. הקשה הר"ן דפלגא דדכו דהיינו קול וחצי. וז"ל
ששורא טשי. ובכהאי גוונא לא מקרי העברת. דלשון העברה דמינה ילפינן לתקיעה קול ארוך משמע. ומפרש דתקיעות
דכולהו צבי דקאמרינן תקיעות ראשונה דכולהו צבי. דהשתא ששור תקיעה כתרועה וששור תקיעות אחרונות לא אצטרך
ליה למתני דפשיטא ליה דששור של אחרונות כראשונות. ע"כ. גם לשון רש"י הכי קאמר ששור השלשה תקיעות כששור ג'
התרועות. והרמב"ם כתב ג' ששור כל התקיעות כלשון הר"ב. והוסיף ביאור בחבורו פרק ג' שכתב ששור תרועה כשהי
תקיעות. אבל יש לומר שהוא סובר כיש מפרשים שכתב הר"ב ששורא לפירוש דששור תקיעה אחד ד' כוחות וחצי שבו מקרי
קול ארוך וכבר פי' המג' והטור שכן דעת הרמב"ם בשע"ב ויבבא ואלו שפני קוהו שכתב הר"ב על פי' דיש מפרשי' דהוא מסתבר:
ששור תרועה כשש יבבות. כתב הר"ן ר"ה גורם ששור תרועה שלש יבבות ול"ג כשש דהא תרועה עצמה שלש יבבות.
והיכי שייך למתני כשש יבבות. שפני ששור יבבות צפון (כדלקמן) קאמר דששור תרועה שלש יבבות ששור תרועה שלש יבבות
יבבות. דתרועה מתרגמין יבבא וכתוב דאמינה דסיכרא (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ומייבב. ולשני הפרושים
שכתב הר"ב לעיל ב ששור יבבא. לתרוייהו ענין יבבא ילולי ילילי כאדם הבוכה ומקוץ קולות קארום כמובנים זה
לזה. וזה שאמר הר"ב בפירוש השני יבבא היא שלש כוחות של כל שאן ולא כתב כששור של שלש כוחות וכו'. ולפי שפירש זה נתיב
ייבבא היא בקולות קארום:

אב פי' ספ
טו"ז פ"ה
פי' תקיע
אב פי' ספ
טו"ז פ"ה
פי' תקיע
אב פי' ספ
טו"ז פ"ה
פי' תקיע

תקע בראשונה פשוטה שלפני התרועה תקע כדרכה ומשך בשניה תקיעה של אחר התרועה משך כשתים ללחץ זה ידוי שתיים שהיה צריך לעשות זו אחר זו פשוטה שלאחריה דמלכות ופשוטה שלפניה דזכרונות : אין צידו אלא אחת דאפסוקי

אלא סבור שקול אחד קצר לאו כלו הוא ואין אדם מניב בקו אחד בלבד לא בג' כוחות קצרות ולפיכך שעור יבבא אחת הוא בג' כוחות של כל כן כלומר שעושה ג' כוחות תכופות וקצרות ומפסיק וזה יבבא אחת אבל שעור ג' כוחות קצרות

א כו' כי
ב כו' כי
ג כו' כי
ד כו' כי
ה כו' כי
ו כו' כי
ז כו' כי
ח כו' כי
ט כו' כי
י כו' כי

תקע בראשונה ומשך בשניה בשתיים אין בידו אלא אחת מי שבדרך ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע ומריע ותוקע שלש פעמים בשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב ר"ג אומר שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן :

נשלטה מסכת ראש השנה

בכח' הוא הנקרא שבר לשני הפירושים וניחו לא סגי ליה כשעושה ג' כוחות קצרות בלגד ללחץ בה ידי חובת תרועה שהיא יבבא אחת כמו דלכירוש קמח לא סגי בכח אחד שהיא יבבא אחת אע"ג דלא כתיב אלא תרועה דמתרגמין יבבא ומשמע חדא אלא ודאי סברא בעלמא אי נמי קבלה בידם דבבבא לא סגי אבל הוכחה מן הכתוב לא מנאחי :

השנה בין בשאר כל ימות השנה ואין ש"ג יורד לפני התיבה אלא להוציא את שאינו בקי : ש"ג מוציא את הרבים ידי חובתם בין בקי בין שאינו בקי בין בברכות של ראש השנה בין בתפלות של כל השנה ואין יוצא י"ח לא בתפלה שמתפלל הוא בעצמו כך כל יחיד ויחיד הבקי יודע להתפלל אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלת עצמו בין בראש השנה בין בשאר כל ימות השנה ואין ש"ג יורד לפני ידי חובתם בין בקי בין שאינו בקי ולמה צנור מתפללין בלחש כדי להסדיר ש"ג את תפלתו והלכה כחכמים בברכות של כל השנה שאין ש"ג מוציא אלא את שאינו בקי אבל בברכות של ר"ה ושל י"ב של יובל סקן ע' ברכות ארובות ואין הכל בקי אין בן הלכה כר"ג שכס שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי :

נשלטה מסכת ראש השנה

תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים וכו' שאין לתקיעות שעור למעלה שאם רצה להאריך מאריך ואין הדבר ניכר כשהוא מאריך שיכיון לשתי תקיעות אלא מחמת כשהוא כפלים כשעור תקיעה ראשונה ומשום הכי קמני תקע בראשונה שבתחלת הסיון והאריך בשניה כשתים בראשונה סלקא דעתך אמינא כיון דהאריך בה כשתים שבראשונה דלחוי כאלו הפסיק בנתיים ואיכא שתי תקיעות קמ"ן הרא"ש והר"ן בשם הרמב"ן : מושך בשניה כשתים כתב הר"ב ללחץ זה כו' פשוטה שלאחריה דמלכות ופשוטה שלפניה דזכרונות וכן לשון רש"י ואע"פ שימשוך עד שאמר עשרה וזכרונות יש לעשות כן א"ג כריב"ן דאם אמר שלש יאל' וכל סקן לדברי הפוסקים דכשאומר ובתורתך כתוב לאחר דלא וגוסה הכרעה אינו מעבדת לאומרה כל כך בראשונה ועוד יש לומר דקאי אסיפא יחיד שצריך ואח"כ נתמנה לו שופר כו' אין צידו אלא אחת היינו תקיעה שלאחריה ולא כ"מ דהיינו תקיעה ראשונה ודמ"ה אצטריך למתני תקע בראשונה דלמחוי לא תעלה לו לתקיעה אחת דהא כונת מנות תקיעה היתה לו אלא לתקיעה אחרונה של סיון העבר עלתה לו ודקמני תקע בראשונה כדתני לעיל הר"ן : נתמנה מפורש במשנה ד' פ"ז דשביעית : תיקע ומריע ותוקע ג"פ תוקע ומריע ותוקע בשביל מלכות וכן בשביל זכרונות וכן בשביל שופרות רש"י : כך כל יחיד ויחיד חייב כתב הר"ב ואין ש"ג יורד לפני התיבה אלא להוציא את שאינו בקי דאע"ג דכל ישראל ערבים הם זה לזה ומה"ט מוציא זה את זה בברכת המזות כמ"ס דש"ס דלעיל שאתניה בנמרה דהכא בפיקא דחיי שצריך וכו' יחיד שלא צריך חין מצירו צריך עליו ועמא כהן הר"ן בשם ירושלמי משום דתפילה מסתבר שהיא כל אחד מבקש רחמים על עצמו ופסק ההלכה שכתב הר"ב בגמרא :

סליקא לה מסכת ראש השנה

כשהשליחם רבו על המועדים האמורים בתורה חזר לרבר על זמני התעניות הנזכרים בכפרי הגבואה והם הצומות שהקנו הגביאים וסידר אחר כך ענין התעניות הרב"ס

מסכת תענית

מסכת תענית

מזכירין גבורות גשמים חיידי דתנא במסכת ראש השנה דהליק מינה ובחב גדוין על המים תנא הכא מאימתי מזכירין גבורות גשמים ולפי שהגשמים אחת וגבורותיו של הקב"ה דכתיב (חייבה) עושה גדולות ואין חקר הנותן מטר על פני ארץ משום הכי קרי

פרק א מאימתי מזכירין גבורות גשמים

מזכירין גבורות גשמים כתב הר"ב חיידי דתנא במסכת ר"ה דמדקמני מאימתי מכלל דפשיטא

דסליק מיניה ובחב כו' דמדקמני מאימתי מכלל דפשיטא ליה דחייבים להזכיר ויכא חזין אלא חיידי וכו' כדאיתא בגמ' ומיהו במשנה ג' פרק ה' דברכות דתנן התם מזכירין גבורות

מסכת תענית

פרק א מאימתי מזכירין גבורות גשמים

פרק א מאימתי מזכירין גבורות גשמים